Ազգ
Azg
armenian daily
29 ՄԱՐՏ 1997, ՇԱԲԱԹ # 59 (1313)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Թուրքական կողմը կրակել է Արտաշատի սահմանապահ ջոկատի դիտակետի վրա

ՍՏԱՎՐՈՊՈԼ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Արաքս գետի թուրքական ափից հինգշաբթի օրը ընդակոծվել է Կովկասի հատուկ սահմանապահ օկրուգի Արտաշատի սահմանապահ ջոկատի դիտակետը, որը Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ կնքված պայմանագրի համաձայն մասնակցում է Հայաստանի պետական սահմանների պաշտպանությանը: Այս մասին մարտի 28-ին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնել են օկրուգի մամլո ծառայությունում, որի շտաբը գտնվում է Ստավրոպոլում: Մամլո ծառայության տվյալներով, թուրքական ափից կրակել են հինգ անհայտ անձինք, որոնք ամենայն հավանականությամբ եղել են սնմաքսի վիճակում: Դիտակետում գտնվող ռուսաստանցի սահմանապահներից ոչ ոք չի տուժել: Սույն ընդհարման փաստով Թուրքիայի սահմանապահ ծառայությանը պահանջ է ներկայացվել բացահայտել կրակողներին, միջոցներ ձեռնարկել սահմանապահ գոտում նման կարգի բավականին վտանգավոր միջադեպեր թույլ չտալու ուղղությամբ: Հայաստանի սահմանապահ զորքերի հրամանատար, գեներալ-մայոր Լեւոն Ստեփանյանը տեղեկացրեց, որ իրեն զեկուցել են դեպքի մասին, բայց քանի որ այդ սահմանահատվածը գտնվում է ՌԴ սահմանապահ զորքերի «Արմենիա» զորախմբի հսկողության տակ, իսկ զորախմբի հրամանատար գեներալ Եվգենի Պասեխինը կլինի վաղը, ինքը մանրամասներին կանդրադառնա վաղը: Արմենպրեսին մանրամասն տեղեկություններ չկարողացան հայտնել նաեւ «Արմենիա» զորախմբում, նույնպես հետաձգելով վաղվան:

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Յարութիւնը՝ կեանքի ուղեցոյց

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն հայոց հայրապետի զատկական պատգամը

«Եթէ Քրիստոսի հետ յարութիւն առիք, ուրեմն փնտռեցէք վերնայինը, ուր Քրիստոս կը նստի, Աստուծոյ աջ կողմը: Ձեր խոհերը սեւեռեցէք վերնային բաներու վրայ եւ ոչ թէ այն բաներու վրայ որոնք աստենական են եւ երկրային» (ԿՈՂ. Գ. 1-2):

Փառք Քեզ, Յարուցեալ Փրկիչ մեր, որ անգամ մը եւս մեր կեանքի ընթացքին մեզ դէմ յանդիման դրիր Քու հրաշագործ եւ անճառելի Յարութեան դիմաց, Զատկի տօնի այս առաւօտուն: Չարին ներգործութիւնը եւ մահուան սարսափը այսօր հեռ մը եւս նահանջեցին մեր գիտակցութեան մէջ, որովհետեւ վերստին ներշնչեցիր մեզի անմահութեան յոյսն ու հաւատքը Քու Յարութեան իրողական, թէեւ անբացատրելի ճշմարտութեան ներթափանցումովը մեր կեանքի ըմբռնումին եւ ապրումներուն մէջ:

Այսօր աշխարհի բոլոր Քրիստոնէական եկեղեցիներուն մէջ պայծառօրէն կը ցոլայ պատկերն այն աննախընթաց եւ գերահրաշ դէպքին, որով օր մը, շուրջ երկու հազար տարիներ առաջ, Քու երկրաւոր մարմինդ իր մէջ ամփոփող գերեզմանը, ծանր, անշարժելի քարով դռնփակ ու Հռոմէական բանակի լեգէոնական զինուորներով պահպանուած՝ յանկարծ բացուեցաւ եւ դատարկուեցաւ դառնալով թափուր ու անբովանդակ շիրիմ, որովհետեւ դուրս Դուն ելար անկէ եւ որպէս լոյս պայծառացող վերածագեցար մարդկային պատմութեան թատերաբեմին վրայ:

«Չէ աստ, այլ յարեաւ...»:

Այսօր հայ ժողովուրդի զաւակներս, մեր մայր հայրենիքին թէ աշխարհի չորս ծագերուն կ'ողջունենք մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի յաղթանակը անյաղթահարելի նկատուած մահուան վրայ: Այսօր քրիստոնեայ ուրիշ ազգերու եւ ժողովուրդներու հետ միասին մենք ալ յարութիւն կ'առնենք մեր Փրկչին հետ, մեր մէջ վերակենդանացնելով գաղափարն ու յոյսը, հաւատքն ու կամքը անմահութեան:

Տես ♦ էջ 4

ՄՈՍԿՎԱ

Ելցինը դժգոհ նախագահներին համոզեց, որ ԱՊՀ-ն կայացել է:

Հայաստանը անհրաժեշտ է համարում զարգացնել հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ

28 ՄԱՐՏ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Համաձայն ԱՊՀ գագաթաժողովների ավանդական դարձած կանոնակարգի, նախագահների նիստին նախորդում են մի շարք ոչ պակաս կարեւոր հանդիպումներ: Խումբ համագործակցության երկրների արտգործնախարարների, պաշտպանության նախարարների ու վարչապետների խորհուրդների նիստերի մասին է: Այս անգամ դրանցում քննարկվող հարցերը բավականին սուր բնույթ էին կրում: Ադրբեջանն առաջարկել էր արտգործնախարարներին եւ վարչապետներին քննարկման առնել Հայաստանին ռուսաստանյան ռազմական տեխնիկայի մատակարարումների հարցը: Հանգամանք, որն առիթ էր տվել փորձագետներից ոմանց խոսելու սկանդալի եւ նիստերի կանոնավոր ընթացքի խախտման հնարավորության մասին: Արտգործնախարարների երեկ կայացած նիստում Ադրբեջանին սատարեց Ուկրաինայի պատվիրակությունը, որը մտահոգություն հայտնեց Հայաստանին զենքի մատակարարումների կապակցությամբ: Սկանդալից սակայն հաջողվեց խուսափել շնորհիվ Եվգենի Պրիմակովի: ԱԳՆ-ի ղեկավարը հերքեց պաշտոնական խողովակներով ռազմական տեխնիկայի

մատակարարումների հնարավորությունը, իսկ ու ԱՊՀ արտգործնախարարներին առաջարկեց անդրադառնալ խնդրո առարկա հարցին այն բանից հետո, երբ Ռուսաստանի իրավապահ մարմինները կավարտեն տվյալ փաստի առնչությամբ ընթացքի մեջ գտնվող հետաքննությունը: Շնորհիվ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի զբաղեցրած համաձայնման դիրքի, զենքի մատակարարումների հարցը քննարկվեց նաեւ վարչապետների երեկ կայացած նիստում: Նշենք, որ արտգործնախարարների խորհուրդը միաձայն որոշում է ընդունել չառաջարկել զենքի մատակարարումների հարցը նախագահների խորհրդի քննարկմանը: Ըստ ԱՊՀ գործադիր քարտուղար Իվան Կորոտչենյայի, Ադրբեջանն ընդունեց, որ ոչ Ռուսաստանի նախագահը, եւ ոչ էլ վարչապետը Հայաստանին զենք տրամադրելու վերաբերյալ պաշտոնական որոշում չեն ընդունել: Ուշքի խոսքն առանձին անձերի ինքնուրույն գործողությունների մասին է: Ինչեւէ, զենքի մատակարարումների հարցը գլխավորը չէր ԱՊՀ մոսկովյան գագաթաժողովում: Ներանցիկ երկրների առաջնորդները հավաքվել էին ամփոփելու համագործակցության 5 ամյա զարգացման արդյունքները եւ գնահատելու այդ ռազմաքաղաքական կառույցի հեռանկարները:

Տես ♦ էջ 8

Ուկրաինան հավակնում է միջնորդի դեր ստանձնելու ղարաբաղյան կարգավորման գործում

ԿԻԵՎ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակիցը նշել է, որ Ուկրաինան միակ երկիրն է, որը ռազմական համաձայնագիր է ստորագրել Ադրբեջանի հետ: Ռազմական համագործակցության գծով ստորագրված համաձայնագրերի առնչությամբ Ուկրաինայի պաշտպանության նախարարն ասել է. «Մենք համաձայնագիր ստորագրեցինք ռազմական ուսուցման ոլորտում համագործակցելու մասին, որի շուրջ պայմանավորվել էինք ավելի վաղ: Նախագահների համաձայնությամբ մենք ստորագրեցինք շատ լուրջ փաստաթուղթ, որը կօգնի բարձրացնելու զինծառայողների ուսուցման ու նախապատրաստման մակարդակը եւ փոխանակելու համապատասխան տեղեկատվություն»: Ուկրաինայի արտգործնախարար Ուդովենկոն, մեկնաբանելով ստորագրված ռազմական պայմանագրերը, հաղորդել է, որ դրանք ուղղված չեն որեւէ երրորդ պետության դեմ, եւ այդ կապակցությամբ ոչ ոք չպետք է անհանգստանա: Ուդովենկոյի խոսքերով, անհրաժեշտ է բանակցություններ վարել նաեւ Հայաստանի հետ, քանի որ Ուկրաինան շահագրգռված է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմամբ: Ուդովենկոն ասել է, որ Ուկրաինան՝ ի տարբերություն Ռուսաստանի, ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործընթացի մասնակից չէ: Նա զենքի առեւտրով չի զբաղվում եւ կայսերապետական նկրտումներ չունի: Այդ բոլոր գործոնները պայմաններ են ստեղծում ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման խնդրում Ուկրաինայի միջնորդության համար: Բայց առայժմ ուսումնասիրվում են այդ հարցում Ուկրաինայի մասնակցության հնարավորությունները:

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մոսկվայում ԼՂՀ պատվիրակությունը կգլխավորի Արկադի Ղուկասյանը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նախատեսվում է, որ մարտի 31-ին Ստեփանակերտից Մոսկվա կմեկնի ԼՂՀ պատվիրակությունը՝ արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանի գլխավորությամբ: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հաղորդեց ԼՂՀ ԱԳՆ մամլո ծառայության ղեկավար Ս. Ափիյանը, պատվիրակությունը կմասնակցի ապրիլի 1-5-ը Մոսկվայում տեղի ունենալիք Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորման հերթական շրջափուլին՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի եռանախագահության հովանու ներքո:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Անկարան սկսեց աջակցել ՆԱՏՕ-ի ընդլայնման ծրագրին

Քինկելը սակայն բացառեց այդ երկրի Եվրամիություն մոտալուտ ընդունվելը

27 ՄԱՐՏ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ», DW: Գերմանիայի արտգործնախարար Կլաուս Քինքելը հաղորդեց, որ Թուրքիան ամենայն հավանականությամբ չի փորձի խոչընդոտել ՆԱՏՕ-ի ընդարձակման գործընթացը: Քինքելը Անկարայում ասաց, որ Թուրքիայի արտգործնախարար Թանսու Չիլլերը հաղորդեց, թե Անկարան աջակցում է ՆԱՏՕ-ն ընդարձակելու ծրագրին: Լրատվական գործակալությունները նշում են, որ վերջին ամիսների ընթացքում Թուրքիայի վարչապետ Նեջմեդդին Էրբաքանը եւ արտգործնախարար Չիլլերը մի քանի անգամ սպառնացել են, որ եթե Թուրքիան չստանա Եվրամիության լիիրավ անդամի կարգավիճակ, ապա որպես ՆԱՏՕ-ի լիիրավ անդամ հավանություն չի տա Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ընդարձակմանը:

Միեւնույն ժամանակ հաղորդվում է, որ Թուրքիայի մայրաքաղաքում իրավապաշտպանների հետ ունեցած բանակցություններից հետո Կլաուս Քինքելը անբավարար բնութագրեց այդ երկրի մարդու իրավունքների բնագավառի վիճակը: Որպես կանոնավոր կերպով կատարվող խախտումներ, Քինքելը մատնանշեց կտտանքները ու կարծիքների ազատության սահմանափակումները: Թուրքիայում այժմ 6 հազար մարդու դեմ դատ է հարուցված: Բանակցելով Էրբաքանի եւ Չիլլերի հետ, Քինքելը մի կողմից ընդգծեց Թուրքիայի սերտ կապերը Եվրոպայի հետ, իսկ մյուս կողմից բացառեց մոտ ժամանակներում այդ երկրի Եվրամիության լիիրավ անդամ դառնալու հնարավորությունը մարդու իրավունքների անբավարար վիճակի պատճառով:

Թուրքմենստանը դադարեցրեց գազի առաքումը, բայց ոչ Հայաստանին

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ: Թուրքմենստանը կրկին դադարեցրել է գազի առաքումները Ուկրաինա եւ Կովկաս: Այդ մասին հայտարարել է Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովը: Նրա խոսքերով, գազամատակարարման դադարեցումը կապված է չվճարումների հետ: Նիյազովը նշել է, թե այս տարվա մայիսին պատրաստվում է ռազմավարական պայմանագիր կնքել Ուկրաինայի հետ գազի երկարաժամկետ մատակարարումների վերաբերյալ: ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից «Փաստին» տեղեկացրին, որ Հայաստանի գազամատակարարումը չի դադարեցվել, եւ գազի բնականոն առաքումը Հայաստան շարունակվում է:

Բունիաթովի սպանությունը կազմակերպվե՞լ է դրսից

ԲԱՔՈՒ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի ազգային անվտանգության նախարար Աբասովը հաղորդել է, թե արդեն կասկածներ կան Միլլի մեջլիսի անդամ ակադեմիկոս Բունիաթովի սպանության գործի առնչությամբ: Նախարարը հաղորդել է, թե գլխավոր ուժը գտնվում է Ադրբեջանի սահմաններից դուրս, եւ կարելի է ասել, որ հանրապետությունում Բունիաթովը թշնամիներ չուներ: Բաքվի ոստիկանական վարչության պետ Ալիեւը, մեկնաբանելով հետաքննության ընթացքը, հաղորդել է, որ իրավապահ մարմինները քննարկում են բոլոր հնարավոր վարկածները: Հետաքննությունը հենվում է այն հետեւության, որ Բունիաթովի մահը կապված է այլ պետության շահերի հետ եւ քաղաքական սպանություն է: «Չի բացառվում, որ այդ սպանությունը կազմակերպված լինի օտարերկրյա հատուկ ծառայությունների օգնությամբ»:

digitised by A.R.A.R.@

Ընդունվեց սեւծովյան ազատ առեւտրի գոտի հիմնելու հռչակագիր

Երեկ ավարտվեց Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության խորհրդարանային վեհաժողովի (ՍԾՏՀ ԽՎ) տնտեսական, առեւտրի, տեխնոլոգիական եւ շրջակա միջավայրի հարցերի հանձնաժողովի 8-րդ երկօրյա նիստը: Ընդունվեց ՍԾՏՀ ազատ առեւտրի գոտի հիմնելու հռչակագիր: Այս տարվա փետրվարի 7-ին Ստամբուլում տեղի ունեցած ՍԾՏՀ մասնակից երկրների արտգործնախարարների հանդիպման ժամանակ հայտարարություն արվեց, որ ժամանակն է

վոր նպատակակետերից է: Այս խնդիրն առաջին անգամ արտահայտվեց ՍԾՏՀ 1994 թ. բուխարեստյան ժողովի ժամանակ: Երեւանյան ժողովի ժամանակ ընդունված զեկուցագիրը եւ հանձնարարականները կքննարկվեն հունիսի 16-18-ը Աթենքում կայանալիք ՍԾՏՀ ընդհանուր ժողովում, այդտեղ դրանք քննարկման կառնեն Համագործակցության երկրների արտգործնախարարությունները, որից հետո կդրվեն կիրառման մեջ:

Քննարկվեց նաեւ այս տարվա երկրների մասնակցությունը առաջարկելու հարցը:

Սեպտեմբերի 17-18-ին հանձնաժողովի հավաքը կկայանա Քիեւում, ուր կրկին օրակարգում կլինի ազատ առեւտրային գոտու հարցը:

Առուլիսին տրանսպորտային միացյալ ուղու վերաբերյալ ասվեց, որ միայն հռչակագրի ընդունումը բավարար հիմք չէ ֆինանսական միջոցներ տրամադրելու համար, եւ հաջորդ հանդիպման ժամանակ պետք է հստակ հաշվարկներ կատարվեն: Ինչ վերաբերում է Կովկասյան

վնաս է հասցրել Հայաստանին, միաժամանակ փոխելով նրա արտաքին առեւտրի աշխարհագրությունը: Հայկական կողմն առաջարկում է, հենվելով սկզբունքային եւ միջազգային իրավական չափանիշների վրա, նկատի ունենալով ՍԾՏՀ գաղափարի էությունը, ստեղծել կենսունակ իրավական դաշտ մասնավորապես տնտեսության եւ տրանսպորտի ոլորտի համար, որը բարենպաստ պայմաններ կստեղծի սեւծովյան տարածաշրջանի բոլոր երկրների փոխշահավետ համագործակցու-

ստեղծել ազատ առեւտրային գոտի որպես նոր եվրոպայի կառույցի մի մասի հիմնադրման միջոցների ուսումնասիրությունը: Այդ շարքում կարեւորագույն պայմաններից է մաքսային կանոնների բարելավման խնդիրը: Հռչակագիրը կոչ է անում համագործակցության երկրներին լիովին աջակցել ազատ առեւտրային գոտու հիմնադրմանը, արագացնել երկրների մաքսային կանոնների համաձայնեցումը Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության կանոններին, փոխել դրանք, իսկ հետագայում խաղաղ վերացնել այն բոլոր խոչընդոտները, որ առկա են այդ ճանապարհին: Հանձնաժողովի նախագահ Ռափմ Ջախմօղլուն իր ելույթում շեշտեց, որ ազատ առեւտրային գոտու ստեղծումը բարդ, բայց հրատապ խնդիր է, որ կարելի է իրականացնել տնտեսական եւ օրենսդրական միջոցներով: Դրան պետք է աջակցեն այլ երկրների քաղաքական մարմինները: Մասնավորապես կարեւոր է խորհրդարանների դերը: Մաքսային կանոնների բարելավումը բարեկեցության, կայունության, խաղաղության հաստատմանն ուղղված քայլերից մեկն է, որը ՍԾ տնտեսական համագործակցության գլխա-

փետրվարի 7-ին Ստամբուլում գումարված նիստում հիմնադրված Սեւծովյան առեւտրային եւ զարգացման բանկի կայացման ուղիների հնարավորությունը:

Ներկայացվեց ՍԾՏՀ ակադեմիական շրջանակների ներկայացուցիչների առաջարկությունը Թբիլիսիում շրջակա միջավայրի պաշտպանության կենտրոն հիմնելու, ապա Մոսկվայում 97 թ. հոկտեմբերին կայանալիք ենթատարածաշրջանային համագործակցության գործընթացի կոնֆերանսին ՍԾՏՀ

միասնական տան ստեղծմանը, համաժողովի մասնակիցների, մասնավորապես վրացական կողմի կարծիքով, այսօր ուրվագծերն ավելի իրական են դառնում: Հայկական կողմը ներկայացնող ԱԺ փոխնախագահ Կարապետ Ռուբինյանի ստորագրությամբ տրանսպորտային շրջափակման մասին հայտարարագրում մասնավորապես ասվում էր, որ շրջափակման քաղաքականությունը համատեղելի չէ Սեւծովյան համագործակցության գաղափարին: Շրջափակումը մեծ

թյան համար: Միջազգային կանոնների քաղաքակիրթ պահպանումն իր հերթին հնարավորություն կստեղծի սեւծովյան տարածաշրջանի եւ եվրոպական ու համաշխարհային հանրության սերտաճման համար: Ոչ մի միջազգային կազմակերպություն չի կարող գործել համագործակից երկրների միջեւ շրջափակման կամ համանման միջոցների կիրառման պայմաններում:

Ապաշրջափակման մասին լրագրողների հարցին պատասխանելիս Կ. Ռուբինյանն ասաց, որ պատրաստվում է եւս մեկ անգամ քննարկել տնտեսական համագործակցության հնարավորությունների խնդիրը այն երկրների միջեւ, որոնք քաղաքական տարակարծություններ ունեն: Ըստ նրա, հանձնաժողովի անդամները համաձայն են, որ ուշադրություն պետք է դարձվի փոխշահավետ համագործակցության խնդիրներին: Այն, որ ապաշրջափակումը ձեռնտու կլինի ոչ միայն Կովկասի, այլեւ ՍԾՏՀ տարածաշրջանի բոլոր երկրների համար, փաստ է: Իսկ նոր եվրոպական կառույցի գաղափարը, որ քննության է առնվելու Թբիլիսիում, երբեք չի կարող համատեղվել շրջափակում հասկացության հետ:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՌԵՊԼԻԿ

Չափազանց վտանգավոր մտայնություն

«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի մարտի 27-ի թիվ 58-ում լույս է տեսել Սուրեն Համբարձումյանի «Քաղաքական զարնան քաղաքակիրթ սկիզբը» ծավալուն հոդվածը: Նրանում արծարծված հարցերին, հաճախ խելացի, բայց ոչ քիչ դեպքերում նաեւ խիստ վիճելի տեսակետներին չեմ անդրադառնում, հարգելով թե հեղինակին, թե սեփական կարծիք ունենալու նրա անկապտելի իրավունքը, որքան էլ իր հետ համաձայն չլինեմ:

Սակայն այս հրապարակման մեջ արգո հեղինակը կատարել է նաեւ այնպիսի մի դիտարկում, որի կողքով լռությամբ անցնելը ուղղակի անթույլատրելի է: Նա գրում է. «Դժբախտաբար, մեր երկրում դեռեւս շատ դյուրին է առանց ծանրակշիռ փաստարկների հրապարակավ անօրինական հայտարարել Սահմանադրությունը, Ազգային ժողովը, նախագահին, անտեսել Սահմանադրական դատարանի որոշումները... եւ մնալ անպատիժ: Դե, ինչ արած, նոր նոր ենք ժողովրդավարություն սովորում»:

Ի՞նչ է սա նշանակում: Հեղինակը իր նշած «հանցանքների» համար պատի՞ժ է պահանջում: Եվ դեռ հույս ունի, թե հասնելո՞ւ ենք դրան, համբերենք մինչեւ այդ «երջանիկ» օ՞րը, քանի որ առայժմ «նոր նոր ենք ժողովրդավարություն սովորո՞ւմ»:

Ո՞ւր մնաց խոսքի ազատության ժողովրդավարական սկզբունքը: Ի՞նչ է նշանակում «առանց ծանրակշիռ փաստարկների» ինքնապահովագրող հղումը: Չեզ համար փաստարկը «ծանրակշիռ» չէ, մեկ ուրիշի համար միանգամայն «ծանրակշիռ» է: Ո՞վ է այն գերագույն, անսխալական «դատավորը», որին գուցե ի վերո՞ւստ վերապահված է որոշելու, թե այս կամ այն անձի այս կամ այն հայտարարությունը որքանո՞վ է «ծանրակշիռ» եւ որքանով՝ ո՞չ:

Սա չափազանց վտանգավոր մտայնություն է, եւ ինձ թվում է, թե սրանից ամբողջատիրության ուժեղ «հոտ» է գալիս: Առավել անթույլատրելի եմ համարում, որ այս մտայնությունը տեղ է գտել պաշտոնաթերթի էջերում:

Ընդսմին, երբեք կողմնակից չեմ եղել Սահմանադրությանը, Նախագահին, Ազգային ժողովին եւ Սահմանադրական դատարանին չենթարկվելուն: Ենթարկվելը յուրաքանչյուր օրինապահ քաղաքացու պարտքն է: Բայց ենթարկվելն ուրիշ բան է, իսկ այդ ինստիտուտները, այդ պաշտոնները զբաղեցնողներին քննադատելը, նրանց վերաբերյալ ցանկացած կարծիք հայտնելը խոսքի ու մտքի ազատության խնդիր է: Անվերապահորեն: Եվ այդ ինստիտուտների, նշված պաշտոնները զբաղեցնողների աշխատանքի կատարելագործման կարեւորագույն նախապայման:

Եթե չենք ուզում, որ մեզնից յուրաքանչյուրի ազատությունը երբեւիցե որեւէ մեկի կողմից սահմանափակվի, ով ապագայում կարող է ուզուրպացիայի ենթարկել ամեն մեկիս արտահայտած այս կամ այն ընդունելի կամ անընդունելի մտքի, կարծիքի, տեսակետի «ծանրակշռությունը» որոշելու «մենաշնորհը», ապա արդեն այսօր հակահարված պիտի տանք այսպիսի զարհուրելի մտայնությունը կրկին հասարակության վզին փաթաթելու ամեն տեսակի նկրտումներին:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Առկա է 500 ստորագրություն հօգուտ Վահան Հովհաննիսյանի

Ինչպես արդեն տեղեկացվել է, Վահան Հովհաննիսյանին ԱԺ պատգամավոր առաջադրող նախաձեռնող խումբը Արմավիրի թիվ 108 ընտրական հանձնաժողովի կողմից թեկնածությունը գրանցելուց հետո ձեռնամուխ էր եղել անհրաժեշտ 500 ստորագրությունների հավաքմանը: Նախաձեռնող խմբի համաձայն, պահանջված թվով ստորագրություններն արդեն առկա են եւ համապատասխան փաստաթղթերը հանձնվել են ըստ պատկանելույն: «ԵՐԵՎԱՆ»

Գագիկ Պետեյանը՝ պաշտոնանկ

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի որոշմամբ Գագիկ Պետեյանն ազատվել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմի ղեկավար-նախարարի տեղակալի պաշտոնից: Նշենք, որ 1993 թվականից Գ. Պետեյանը եղել է ՀՀ ԱԳՆ գործերի կառավարիչ, մինչ այդ աշխատելով նաեւ նախագահի աշխատակազմի գործերի կառավարչությունում:

«Լենինի ստվերը» վերացվեց

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանի կենտրոնը մարտի 28-ի ժամը 12-ին պայթյունի ձայն էր հիշեցնում, քանի որ մի վերջին պայթյունով «մեծ առաջնորդի» արձանի պատվանդանի մնացած բեկորները հանվեցին Հանրապետության հրապարակից: «Պայթեցումները կատարվում են շինարարական աշխատանքների պատճառով, խուճապի մի մատնվեք», այսպես էին պատասխանում ոստիկանները հետաքրքրասեր անցորդներին:

«Ոչ՝ միակողմանի օրինականությանը»

Իրավապաշտպան կազմակերպությունները քննարկում են իրենց անելիքները

Վերջերս քաղբանտարկյալների, մարդու իրավունքների պաշտպանության նպատակով ստեղծված «96-սեպտեմբեր եւ քաղբանտարկյալներ» հասարակական խորհուրդը երեկ ժուռնալիստի տանը կատարեց Հայաստանում գործող իրավապաշտպան կազմակերպությունների ջանքերը միավորելու առաջին քայլը: Ինչպես տեղեկացրեց խորհրդի քարտուղար Ռուբեն Թորոսյանը, իրավական խնդիրներ հետապնդող հայաստանյան 25 կազմակերպություններից այստեղ էին 19-ը (ինչպես նկատեց Արասի Արշակյանը, հիմնականում գրանցում չստացած): Խորհրդի նախագահ Ռաֆայել Ղազարյանը անդրադարձավ քաղբանտարկյալների նկատմամբ կիրառվող զանգվածային բռնարարքները միանգամայն կանխելու անհետաձգելիությանը: ԱԺ պատգամավոր Շավարշ Քոչարյանը խոսեց մարդու իրավունքների կոպիտ ոտնահարումների պատճառով Հայաստանի միջազգային վարկի վտանգավոր անկման մասին եւ առաջարկեց յուրաքանչյուր բռնարարքի, վերջինիս հեղինակների վերաբերյալ «մանրակրկիտ դոսյեներ» կազմել եւ ներկայացնել միջազգային իրավապաշտպան ատյաններին: «96-սեպտեմբեր...» հասարակական խորհրդի անդամ Ռաֆիկ Դավոյանի խոսքը կտրուկ էր. «Ընթացող քաղաքական դատավարությունները չեն դիմանում հասարակ տրամաբանության, ուր մնաց օրինականությանը: Կարելի է հարգել այն օրինականությունը, որը գործում է, իսկ մեզ միակողմանի օրինականություն են առաջարկում խախտելով վերջինիս բոլոր նորմերը»: Ըստ այդմ, պարոն Դավոյանի կարծիքով, առաջնայինը հասարակական ներգործուն ճնշումն է ժողովրդին մնացած միակ հարստությունը՝ մարդուն պահպանելու համար (մնացածը թալանված է, ծախված կամ կիսածախված, ասաց նա):

Հայաստանի «Քաղբանտարկյալների պաշտպանության խորհրդի» նախագահ Արմեն Հովհաննիսյանը թերահավատ էր միջազգային իրավապաշտպան ատյանների նկատմամբ. «Դրոյից» սկսած նրանց տեղյակ ենք պահում բոլոր օրինախախտումներին, արդյունքը զրո է, նույն չինովնիկներն են, միայն անդրօվկիանոսից: Էական արդյունքի հասնելու համար պետք է գնանք ոչ ստանդարտ, ազդու քայլերի»: Արասի Արշակյանը կարեւորեց հավաքը. «Քանի դեռ չենք ընդունել բռնությանը բռնությամբ պատասխանելու ճանապարհը, պետք է խոսենք, կաթիլը քար է ծակում»: Խորհրդի անդամ նախկին ԳԽ պատգամավոր Ֆերդինանդ Ղազարյանը ԱԺ ընդդիմադիր պատգամավորներին կշտամբեց ԱԺ ամբիոնն օգտագործելուց հրաժարվելու համար. «Ժողովուրդը թերթ չի կարդում, հեռուստատեսությունը բացարձակապես անմատչելի է, եւ ԱԺ ամբիոնը մարդկանց դիմելու միակ ձեւն է: Պետք է ստեղծենք այնպիսի մթնոլորտ, որ հողն այրվի հանցագործի ոտքերի տակ»:

Առաջարկներով եւ նկատառումներով հանդես եկան «Ավանգարդ» իրավապաշտպան կենտրոնի նախագահ Էդուարդ Մամիկոնյանը, «Հանուն արդարության եւ ժողովրդավարության» կազմակերպության նախագահ Ռուզան Շիրինյանը, Հայաստանի հելսինկյան կոմիտեի անդամ Ավետիք Իշխանյանը, «Հասարակության կայուն զարգացման ասոցիացիայի» նախագահ Կարինե Դանիելյանը եւ ուրիշներ: Ուշագրավ էր Հայաստանի երկրապահների միության փոխնախագահ, ԱԺ պատգամավոր Ալբերտ Բազեյանի ներկայությունը, որը միության ստեղծման եւ խնդիրների վերաբերյալ ընդարձակ անդրադարձից հետո մոտեցավ բուն խնդրին. «Քննիչների թույլ տված բռնարարքները չենք բացառում, ժխտում ենք մեր ընկերների նկատմամբ օգտագործվող «դավաճան» պիտակը (այսօր դատարանի առաջ կանգնածների զգալի մասն ազատամարտիկներ են — Լ. Պ.), կասկածի տակ ենք դնում «պետական հեղաշրջում» պիտակը: Առաջիկա օրերին կորոշենք դատավարությունների ընթացքին մեր մասնակցության չափը»: Սեպտեմբերի 25-ի դեպքերին երկրապահների մասնակցության մասին հարցերին պարոն Բազեյանը պատասխանեց. «Երկրապահները ժողովրդի վրա չեն կրակել: Մենք օգնել ենք պահպանելու կարգուկանոնը, կանգնել ենք բանակի կողքին»:

Հանդիպման մասնակիցներին բաժանվեցին կազմակերպություններին եւ գործիչներին ուղղված հարցաթերթիկներ, որ պիտի պարզեն նրանց վերաբերմունքը Հայաստանում մարդու իրավունքների իրավիճակին: Նրանց առաջարկվեց ծանոթանալ «96-սեպտեմբեր...» հասարակական խորհրդի հայտարարությանը եւ միանալ (կամ չմիանալ) վերջինիս նախաձեռնություններին:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Երեւան-375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863

A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի

Ցրումը «Ազգին» պատկանում է

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հակառուսական առանցքի դիմաց՝ ուժեղացված Հայաստա՞ն

Ինչպես խոստացել էինք երեկ, Մոսկվայի մեր հատուկ թղթակից Ռուբեն Հայրապետյանն ստորեւ ավելի մանրամասն անդրադառնում է «Նեզավիսիմայա գազետա» թերթի մարտի 26-ի համարում լույս տեսած անստորագիր զեկուցագրին, որ, վստահորեն, խորհրդածության մեծ նյութ կարող է տալ քաղաքագետներին: Միայն թե, ինչպես երեկ երեկոյան հաղորդեց «Փաստ» գործակալությունը, անստորագիր զեկույցը կոշտ գնահատականների է արդեն արժանացել Մոսկվայում: Մասնավորապես Ռուսաստանի արտգործնախարարության խոսնակ Գենադի Տարասովի կարծիքով, հրապարակման հեղինակները «ակնհայտ նպատակ են հետապնդել ոչ միայն ստվեր գցել ԱՊՀ անդամ երկրների նկատմամբ Ռուսաստանի սկզբունքային դիրքորոշման ու պրակտիկ քաղաքականության վրա, այլեւ սեպ խրել նրանց միջեւ, խանգարել համագործակցության ներսում թափ հավաքող ինտեգրացման գործընթացները»: Վերջում խոսնակը ՌԴ ԱԳՆ-ի համոզմունքն է հայտնել, որ «այն ուժերը, որոնք կցանկանային վեճ գցել Ռուսաստանի եւ ԱՊՀ, այդ թվում Անդրկովկասի երկրների միջեւ, հաջողության չեն հասնելու, ինչ ջանքեր էլ գործադրեն»: Հուսանք: Սակայն արդյո՞ք ՌԴ ԱԳՆ-ի բանբերի արագ եւ բուռն այս հակազդեցությունն ինքնին այլ բաներ չի հուշում:

Սովորներ են եղել գրելու, որ անկարգապահ եւ անխոհեմ ռուսաստանյան մամուլում հայանուն հոդվածագիրների կողմից հրապարակված նյութերում խելացության դասեր են տրվում Ռուսաստանի ղեկավարությանը Անդրկովկասում վարվող նրա քաղաքականության առնչությամբ՝ նկատի ունենալով Հայաստանի դերի «վերագնահատումը վերջինիս աշխարհաքաղաքական կողմնորոշումներում»: Անշուշտ դժվար է ռուսական մամուլից սկզբունքայնություն կամ հատուկ դիրքորոշում ակնկալել Ռուսաստանի ներկա քաոսային իրադրության պայմաններում: Բայց այն հարցին, թե ո՞ւմ վրա է այսօր հենվում Ռուսաստանը արտաքին քաղաքականության անդրկովկասյան ուղղությունում, բավականին աներկիմաստ պատասխան է տալիս «Նեզավիսիմայա գազետա» թերթի մարտի 26-ի համարում տպագրված ծավալուն զեկուցագիրը, որի հեղինակները ամենայն հավանականությամբ կանխամտածված կերպով չեն նշվում:

«ԱՊՀ: Պատմության սկիզբ, թե՞ վերջ»: Այսպես է վերնագրված ընդարձակ վերլուծական այդ նյութը: Ռուսական զանգվածային մամուլում հաճախ չես հանդիպի նման ակնհայտ եւ անողոք շեշտադրումներով կազմված հրապարակումների: Այնտեղ նշվում են հետխորհրդային տարածության այն բոլոր անբարենպաստ իրողությունները, որոնք առաջացել են ԱՊՀ-ի նկատմամբ Ռուսաստանի չմտածված, անհետեւողական ռազմավարության հետեւանքով:

Անշուշտ հայ ընթերցողին ավելի շատ պիտի հետաքրքրի զեկուցագրի Անդրկովկասին նվիրված բաժինը, որ վերնագրված է «Անդրկովկասի խնդրի լուծումը. հակառուսական առա՞նցք, թե՞ անկայունությունը վերահսկելու աղետ»: Թվարկելով ռուսաստանյան դիվանագիտության բազմաթիվ պարտությունները Ադրբեջանում հատկապես նավթի արդյունահանման ու փոխադրման հարցերում, երբ արեւմտյան կապիտալը հիմնավորվում է տարածաշրջանում եւ սկսում իր կամքը թելադրել, զեկուցագրի հեղինակները տառացիորեն հավաստում են, որ Արեւմուտքի աշխարհաստրատեգների համար ստեղծված իրավիճակը լայնորեն դուրս է գալիս նավթային գործարքի շրջանակներից: Իրական հնարավորություն է ստեղծվում, օգտվելով Ռուսաստանի թուլությունից, տնտեսապես ամրապնդվել աշխարհատարածքում, նպաստել Կենտրոնական Ասիայի եւ Անդրկովկասի հորիզոնական համերաշխմանը ապրանքափոխանակումներում Ռուսաստանին առավելագույնս մեկուսացնելու նպատակով, ստեղծել հզոր տնտեսական ու ռազմաքաղաքական դաշինք ընդդեմ Ռուսաստանի եւ այլն: Այլ խոսքով՝ Ռուսաստանին դուրս մղել ազդեցության առումով նրա համար զգայուն տարածքից: Այդ ֆոնի վրա ուրվագծվում է Տաշքենդ-Բաքու-Թբիլիսի-Կիեւ հակառուսական առանցքը, որի հիմնական օղակները, զեկուցագրի հեղինակների կարծիքով, դառնում են Վրաստանն ու Ադրբեջանը:

Այնուհետեւ զեկուցագրում տրվում են այս երկու երկրների կացության խոցելի կողմերը: Երկուսն էլ լուրջ անհաջողություններ ունեցան ինքնահաստատման ճանապարհին կրելով նաեւ ռազմական ծանր պարտություններ ու տարածքային կորուստներ: Հարկադրաբար մտնելով ԱՊՀ-ի կազմ, Ալիեւն ու Շեւարդնաձեն մշակում էին այնպիսի արտաքին քաղաքական ռազմավարություն, որ մի կողմից Ռուսաստանին օգտագործեն իրենց տարածքային ամբողջականության վերականգնման համար, մյուս կողմից նրան չզրկեն հակառուսական հիմքի վրա ձեւավորվող իրենց համերաշխությամբ: Ահա եւ բազմաթիվ հրապարակումներում, այդ թվում նաեւ ռուսական մամուլում, այն միտքն է քարոզվում, որ Ռուսաստանը վերջնականապես պիտի հեռանա Անդրկովկասից, վերացնելով ռազմակայանները Հայաստանում («ահա թե որտեղ է թաղված... Ռոխլինի գլուխը»): Զեկուցագրի հեղինակները նշում են, որ Ռուսաստանը կանգնած է երկընտրանքի առջեւ. կա՛մ լքել Անդրկովկասը, բնականաբար հետագայում նաեւ Հյուսիսային Կովկասը, կամ էլ, ընդհակառակը ուժեղացնել իր ներկայությունն ու ազդեցությունը տարածաշրջանում: Եթե Ռուսաստանն ընդունում է 2-րդ տարբերակը, ապա նա պետք է «ցուցադրաբար ուժեղացնի իր տնտեսական ու ռազմաքաղաքական ներկայությունը Հայաստանում, քանի դեռ Արեւմուտքը եւ այդ հանրապետության հարեւան երկրները միջոցներ չեն գտել Երեւանին դեպի Արեւմուտք վերակողմնորոշելու համար: «Հնարավոր է Երեւանին հասկացնել (дать понимать), որ նա Վրաստանի հակառուսական քաղաքականությունը շարունակելու դեպքում (Հայաստանը) կարող է դե ֆակտո իրեն միացնել Ջավախք հայկական եւ Ջավախեթիա վրացական ամբողջ շրջանը, հետագայում միջանցք բացելով Ռուսաստանի հետ ուղղակի հաղորդակցության համար»:

Ինչ վերաբերում է Ադրբեջանին, ապա նրա հակառուսական քաղաքականությանը հակազդելու արդյունավետ ռեսուրսներ են համարվում հետեւյալ գործոնները. նախ պետք է պահպանել հայկական բանակի գերազանցությունը ադրբեջանականի նկատմամբ: Երկրորդ խթանել լեզգի ժողովրդի միավորման գործընթացը Ադրբեջանին սպառնալով ֆեդերալացմամբ: Եվ վերջապես հրատապ դարձնել Թալիշի ինքնավարության խնդիրը: Ընդսմին Ադրբեջանի հարցում Ռուսաստանին դաշնակից է դիտվում նաեւ Իրանը:

Զեկուցագրի հիշյալ բաժնի վերջը գուցե փոքր-ինչ ճիշտ նման է հնչում, բայց արձանագրում է միանշանակ ներկայումս Վրաստանում եւ Ադրբեջանում անկայուն իրավիճակ ստեղծելու հեռանկարն է միայն ի վիճակի կանխելու այդ հանրապետություններում իշխանությունների համերաշխումը հակառուսական հիմքի վրա: Միայն այդ դեպքում կարելի է շրջափակել մեծ փոփոխերի հոսքը տարածաշրջան: Եվ միայն այդ դեպքում կարելի է կանխել Ռուսաստանի վերջնական դուրսմղումը Անդրկովկասից, կասեցնել ուժերի հավասարության խախտման գործընթացը:

ՀԱՅ-ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայնագիր երկլեզու ուսուցման դասարանների վերաբերյալ

Հայաստանի երեք դպրոցներում (Երեւանի թիվ 48 եւ թիվ 119, Գյումրիի թիվ 10) գործող երկլեզու ուսուցման դասարանների փորձը, որոնց գոյությունն ամրապնդվել էր 1995 թ. նոյեմբերի 4-ին Հայաստանի եւ Ֆրանսիայի կառավարությունների միջեւ ստորագրված մշակութային, գիտական եւ տեխնիկական

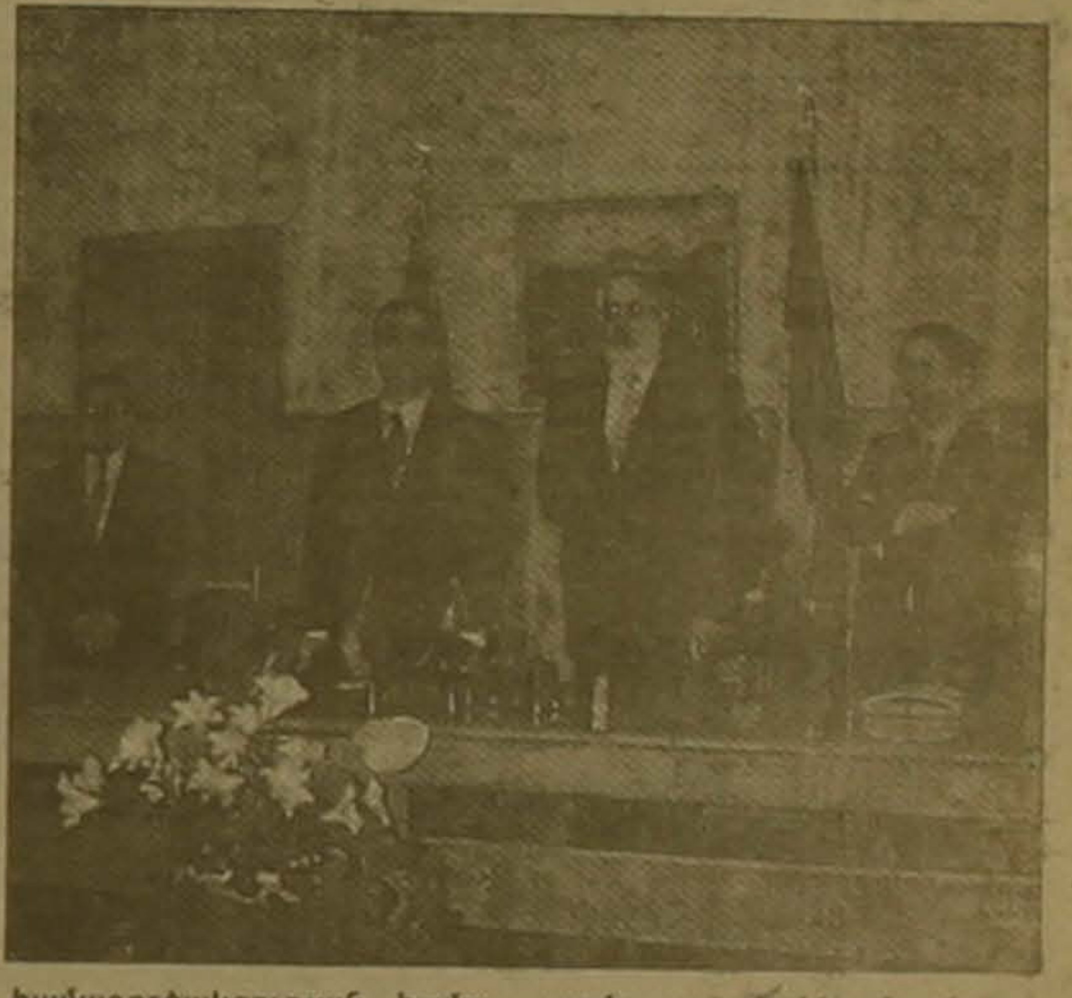

համագործակցության համաձայնագրով, երեկ իրավական հիմնավորում ստացավ Հայաստանի գիտության եւ կրթության նախարարության եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանության միջեւ ստորագրված համաձայնագրով: Վերջինիս համաձայն, երկլեզու ուսուցման դասարաններում կրթական ծրագրերը դասավանդվում են հայերեն, իսկ մաթեմատիկա, քիմիա, ֆիզիկա եւ կենսաբանություն առարկաները՝ համատեղ ծրագրերով կազմված լրացուցիչ դասընթացներում, ֆրանսերեն, ըստ որում, ֆրանսերեն ուսուցման դասագրքերը հատկացնում է ֆրանսիական կողմը: Դասընթացները կազմակերպվում են 8-9-րդ դասարաններում, որոնց նախորդում է 7-րդ նախապատրաստական դասարանը ֆրանսերենի խորացված ուսուցմամբ, որից հետո ֆրանսերենի գրավոր քննության արդյունքներով ընտրվում են հաջորդ դասարաններում ուսումը շարունակելու պատրաստ աշակերտները: Ուսուցիչների ընտրությունը, որոնց վճարման եւ վերապատրաստման ծախսերը հոգում է ֆրանսիական կողմը, նույնպես տեղի է ունենում ծրագրի հիման վրա: Երկլեզու ուսուցումը բարեհաջող ավարտած աշակերտներին տրվում են վկայականներ՝ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության եւ Ֆրանսիայի դեսպանության կողմից: Վերջինս երկլեզու ուսուցման դասընթացների շրջանավարտներին հնարավորություն է տալիս ուսումը շարունակել ֆրանսիական բուհերում:

Համաձայնագիրն ստորագրեցին ՀՀ գիտության եւ կրթության նախարար Արտաշես Պետրոսյանը եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Միշել Լեգրանը: Երկուսն էլ կարեւորեցին հայ-ֆրանսիական համագործակցության այս նոր ձեւը եւ փոխադարձ շնորհավորանքներից ու բարեմաղթանքներից հետո Երեւանի թիվ 48 եւ թիվ 119 դպրոցների երկլեզու ուսուցման դասարանների շրջանավարտներին հանձնեցին ավարտական վկայականներ: Ֆրանսիական կողմից ստացված վկայականները, ինչպես տեղեկացրեց պրն Պետրոսյանը, համարժեք են ֆրանսիական միջնակարգ դպրոցների վկայականներին: Դեսպան Միշել Լեգրանը, ողջունելով աշակերտներին եւ նրանց ծնողներին, նշեց, որ հայ-ֆրանսիական համագործակցությունը կրթության եւ գիտության ոլորտում առավել կխորանա առաջիկայում Ֆրանսիայի գիտության նախարարի Երեւան կատարելիք այցելությունից հետո:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Գերմանիան Հայաստանին հատկացվող օգնությունը չի նվազեցնի

«Վիվա»-ն 102 արկղ դեղամիջոց կառաքի Երեւան

Հաջորդ շաբաթ Գերմանիայից Հայաստան կուղարկվի 471 հազար գերմանական մարկի արժողությամբ դեղամիջոց: Այս մասին մարտի 27-ին Բոննում գտնվող ՀՀ դեսպանատանը կայացած ընդունելության ժամանակ հաղորդեց «Վիվա» հումանիտար կենտրոնի եւ «Մանավիտա» դեղագործական կազմակերպության ղեկավար պրն Վոլֆգանգ Թիգեն: Մոտ 4 տոննա, 102 արկղ կազմող դեղամիջոցները, ինչպես նշեցին Վեստֆալիայում գործող «Վիվա» կենտրոնի աշխատակիցներ Մեյերը, Կորտբուսը, Տիենը, նախատեսված են տարբեր հիվանդությունների համար: Դեղորայքը չի վաճառվելու եւ հանձնվելու է ՀՀ առողջապահության նախարարության տրամադրությանը:

«Վիվա»-ն նման չէ աշխարհում բարեգործություն իրականացնող ոչ պետական այլ կազմակերպություններին: Չունի մանկատուն, ծերանոց, իսկ նպատակն է երկարաժամկետ օգնություն ցույց տալը: Պրն Թիգեի պատմելով, առաջին անգամ գերմանական «Կարիտաս» կազմակերպության հետ է օգնություն առաքել 1988-ի երկրաշարժին արձագանքելով, նրանց ցույց տված օգնությունը կազմել է մի քանի միլիոն մարկ: Այնուհետեւ 2 անգամ եղել է Հայաստանում, իսկ 97-ի փետրվարից թույլտվություն են ստացել Հայաստան դեղորայք առաքելու: Հայաստանը, ինչպես ԱՊՀ մնացած երկրները, բավական դժվարություններ են ունեցել՝ Հնդկաստանից առաքվող դեղորայքի հիգիենիկ տեսակետից անբավարար լինելու պատճառով: Իրենք հոգացել են, որ համաձայնություն ձեռք բերվի որակի վերաբերյալ: Պրն Թիգեն նշեց, որ օգնության սկզբնական փուլում պայմանավորվել են Հայաստան ուղարկել առաջին անհրաժեշտության դեղամիջոցներ, այնուհետեւ հոգ կտանեն տեխնոլոգիաների եւ անհրաժեշտ այլ սարքավորումների մասին:

«Գթության բնագավառում Գերմանիան մեծ ավանդ ունի, որը եւ այսօր շարունակում է իրականացնել: Դժբախտաբար, այսօր մեր երկիրը առավել հաճախ միայն օգնություն ստանալու, այլ ոչ թե ցույց տալու մասին է խոսում, ինչը նաեւ բնական է», զրույցի ընթացքում նշեց Գերմանիայում ՀՀ դեսպան Ֆելիքս Մամիկոնյանը: Նա գերմանացի հյուրերի ուշադրությունը հրավիրեց այն փաստի վրա, որ Հայաստանը նկատելի հնարավորություններ է ունեցել եւ ունի դեղագործության տեսական, նաեւ պրակտիկ առումով, եւ կարեւոր օգնություն կլինի Հայաստանի համար նպաստել դեղագործության տեխնոլոգիաների զարգացմանը: Պրն դեսպանը մասնանշեց, որ Հայաստանի միջոցով կազմակերպությունը կարող է ընդլայնել իր շուկան:

Մեր հարցին, թե օգնության ծրագրերում հատկապես ինչո՞վ է հետաքրքիր թվացել Հայաստանի հասցեն, պրն Վոլֆգանգ Թիգեն տեղեկացրեց, որ գերմանական նշանավոր «Բայեր» ֆիրմայի հետ կոնկրետ աշխատանքային բաժանում ունեն, ըստ այդ պայմանավորվածության, «Վիվա»-ն իրագործում է Վրաստանից մինչեւ Ղազախստան «Բայեր»-ի արտադրանքը, փոխարենը նույն ֆիրմայի կողմից հնարավորություն ստանում իր շուկան բացելու Բելառուսում, Ռուսաստանում, Ուկրաինայում:

«Նույն օգնությունը չի՞ նախատեսվում Ղարաբաղ առաքել» մեր հաջորդ հարցին կազմակերպության ղեկավարը նշեց, որ այս տարի դա չի ծրագրվել, որովհետեւ իրենց աշխատանքային ծրագրերը կազմվում են տարեսկզբին: Հարցուպատասխանից պարզվեց նաեւ, որ Ադրբեջանը օգնության շրջանակներում չի ընդգրկված, որովհետեւ հարուստ երկիր է: Օգնության այս ծրագիրը ներառում է Աֆրիկայի, Լատինական Ամերիկայի, Ասիայի երկրներ:

«Ազգի» այն հարցին, թե ի՞նչ վերաբերմունք ունի «Վաշինգտոն փոստի» անհանգստությանը, թե ԱՄՆ-ից Հայաստան առաքվող հումանիտար օգնության ծավալները պիտի կրճատվեն՝ Հայաստանում արձանագրված ժողովրդավարության նահանջի պատճառով, պրն Թիգեն ընդգծեց, թե պետք է տարբերել տնտեսական օգնությունը հումանիտարից: «Հումանիտար օգնությունը ժամանակ մարդն [illegible] չունի ռասայական կամ աջերին ձախերից զատելու քաղաքականություն բանեցնել: Մենք օգնություն ենք տրամադրում այն երկրներին, որոնք նոր են ոտքի կանգնել, նոր են անկախություն ձեռք բերել եւ չունեն այնպիսի ժողովրդավարություն, ինչպիսին ունենք Արեւմուտքում, եւ որի համար չպիտի տուժեն: Չմոռանանք, որ դեմոկրատիա եւ դիկտատուրա բառերը միացնելիս ստացվում է դեմոկրատուր (ժողովրդավարության արատավ)», ժպտալով ասաց պրն Թիգեն՝ վստահեցնելով, թե առայժմ Գերմանիան մտք չունի Հայաստանին հատկացվող օգնության չափերը կրճատելու:

[illegible]
Բոնն

digitised by A.R.A.R.@

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Յարութիւնը՝ կեանքի ուղեցոյց

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսի զատկական պատգամը

Սկիզբը էջ 1

Ս. Պօղոս Յարուցեալ Փրկչի յետ-յարութեան երեւման ծանուցող Առաքեալը վերյիշեցնելով մեզի մեր վերստին ծննդեան մկրտութեան խորհուրդով անմահական կեանքը ժառանգած ըլլալու շնորհը, կը հրաւիրէ մեզ, որ իբրեւ «որդիք յարութեան» վերաբերդացնենք մեր մէջ քրիստոնէական հաւատքի եւ կեանքի իսկական պատկերը եւ քալենք յարութեան խորհուրդով ըմբռնուած կեանքի ճամբով:

Այսօր մենք կոչուած ենք վերստին զգալու, որ Քրիստոսի հետ միասին մենք է որ յարութիւն կ'առնենք, այսինքն յարութեան գաղափարովը կ'ըմբռնենք ու կ'իրագործենք մեր կեանքը: Աւելի պարզ բառերովը նոյն ինքն Պօղոս առաքեալին հրաւիրուած ենք այսօր «փնտռելու վերինը», «վերնային»ը:

Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Առաքեալը կողոսացիներուն ուղղուած իր այս խօսքերուն մէջ:

- Մարդ էակը, որ համադրոյթն է գոյութեան մարմնեղէն եւ հոգեղէն տարրերու, իր մէջ գերակայութիւն պէտք է տայ իր անձին ու կեանքին մէջ «վերնային»ին, հոգեւոր անանցելի, անմեռանելի արժէքներուն եւ երեւոյթներուն եւ ոչ թէ տիրապետուած մնայ մարմնեղէն, նիւթային տարրերու ազդեցութեամբը: Քրիստոս որ մեր մարմինը զգեցաւ մաքուր կատարեալ բնութիւն [illegible], մեր փրկութեան սիրոյն, չմնաց հողին մէջ բանտուած, այլ յարութիւն առաւ յաւիտենական կեանքին ճանապարհը բանալով մեր գիտակցութեան մէջ եւ անոր կարելիութիւնը փաստելով մեր կեանքին համար: Ան որ մարդ է, Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած, Քրիստոսի հաւատքով լուսաւորուած եւ կենդանացած չի կրնար ինքզինք եւ իր կեանքը ըմբռնել սոսկ երկրաւոր, հողեղէն գոյութեան մը սահմաններուն մէջ պարփակուած էակի գոյավիճակ: Այս երկրի ու աշխարհի մէջ կ'ապրի, բայց աստենական եւ ժամանակաւոր գոյութեան սահմաններէն անդին կ'անցնի ու մասնակից կը դառնայ յաւիտենական կեանքին: Երբ մարդ կ'ապրի աստենական կեանքին մէջ անդենականին գիտակցութիւնը կորսնցնելով, երբ անոր մէջ մահէն անդին անմահ կեանքին գաղափարը անհետի, մարդը խոտի կը վերածուի:

Այս հաւատքով էր, որ Քրիստոսի առաքեալները եւ անոնց հետեւորդները ապրեցան իրենց կեանքը եւ այդ կեանքը վերածեցին յարութեան յաւերժափառ փառքի:

Այդ հաւատքով զրահուած, եւ իրենց շրջապատէն, պետական, ազգային եւ կրօնական իշխանութիւններէն արհամարհուած, հալածուած եւ յաճախ մահուան դատապարտուած քրիստոնեաները յաղթեցին իրենց մահապարտ հալածողներուն եւ դահիճներուն իրենց Տիրոջ Յարուցեալ Փրկչին օրինակովը, իրենց մարմինին մահացումով «մահը կոխելով», մահուան երկիւղը փարատելով եւ անմահութեան, յարութեան շունչը տարածելով: Քրիստոնեաներու այդ շարքին, մեր հայ ժողովուրդի զաւակները եղան առաջին գծի այն հաւատացեալները, որոնք Քրիստոսի յարութիւնը ըրին իրենց կեանքի ուղեցոյցը: Դարեր շարունակ, մահուամբ այնքան յաճախաբար այցելուած եւ սուտանուացուած այս ժողովուրդը երգեց.

«Փառք յարութեանդ Քո Տէր.
Ոչ դադարեցայց օրհնել զՔեզ
Զամենայն աւուրս կենդանութեան իմոյ»:

Եւ մինչեւ այսօր շարունակեց ու նորկայիս կը շարունակէ երգել, որ իր ամբողջ կեանքին մէջ չդադրեցաւ ու պիտի չդադրի օրհնել Յարուցեալ Փրկիչը:

Դարաւոր մեր կեանքը Հայաստանի մէջ բէ այլ ուրիշ եղաւ Յարութեան գաղափարին, հաւատքին եւ տեսիլքին համաշարժ կեանք մը: Եւ այսօր սոյլ չի կրնար չըլլալ: Որովհետեւ հայութեան լինելութիւնն է է շարունակուած մահուան վրայ յաղթանակ տանելու կենսափիլիսոփայութիւնը իր որոշադրիչ ներգործութեամբը մեր կեանքին մէջ:

Մարդիկ, անհատներ ու հակաքրիստոնեայ ոյժեր, միշտ փորձեցին դադարեցնել յարութեան երգը մեր շրթունքին վրայ, յարութեան հուրը մեր կեանքին մէջ: Ոչ գաղափարախօսութեան փորձը բուռն կողմէ եւ ոչ ալ եօթանասուն տարիներու բռնութիւնը խորհրդային իշխանութեան, կրցան ջնջել մեր հոգիներուն մէջ յարութեան հուրը եւ անմահութեան շունչը:

Այսօր, Հայաստան աշխարհի, Արցախի եւ արտասահմանի հայ ժողովուրդի կեանքի այս նոր դարձուածին, ազատութեան եւ անկախութեան պարգեւներով վերստին օծուած մեր նոր Հանրապետութեան շրջանին, մենք կոչուած ենք նոր վերարժեւորումով կեանքի կոչելու յարութեան զօրութիւնը մեր նոր կեանքին մէջ:

Ի՞նչ է Քրիստոսի Յարութեան բարոյական դասը մեր այսօրուան կեանքին համար: Ի՞նչ պէտք է ըլլան մեր պարտաւորութիւնները իբրեւ հետեւութիւն մեր յարութենական հաւատքին:

Հետեւելով Ս. Պօղոս Առաքեալի ուսուցողութեան, յարութեան կեանքը յատկանշուած է «վերնային բաներու» վրայ մեր ուշադրութիւնը սեւեռելու կենսափիլիսոփայութեամբ: Ան որ անմահութեան կը հաւատայ չի կրնար գոհանալ, բաւականանալ զուտ մարմնական, հողեղէն արժէքներով: Յարութեան հաւատալ կը նշանակէ մասնակից դառնալ անմահ Աստուծոյ անմահական կեանքին, անանց արժէքներու նուիրելով մեր կեանքը, աստուածային առաքինութիւններու ճամբով, սէրը եւ բարութիւնը ճառագայթելով մեր կեանքին մէջ: Ասոր համար անմահութիւնը վայելած կ'ըլլանք նոյնիսկ այս երկրաւոր եւ աստենական կեանքին մէջ, երբ «վերնային»ին աստուածային ներգործութիւնը զգանք եւ ապրինք մեր կեանքին ու գործին մէջ:

Քրիստոս Յարութիւնն ուսուց մեզի տալու համար անմահութեան բարիքները: Առաքեալը կ'ուսուցանէ. «Որպէս Աստուծոյ ընտրեալ եւ Աստուծմէ սիրուած ու սրբուած անձեր, հագուեցէք գթասրտութիւն, ողորմութիւն, քաղցրութիւն, խոնարհութիւն, հեզութիւն, համբերատարութիւն: Հանդուրժող եղէք իրարու հանդէպ, ներողութեամբ եւ շնորհով վարուեցէք իրարու հետ, երբ մէկը միւսին դէմ տրտունջ ունենայ. ինչպէս Աստուած Քրիստոսի միջոցաւ մեզի ներեց, այնպէս ալ դուք ներող եղէք: Եւ այս բոլորէն վեր (հագուեցէք) սէրը, որ իր մէջ կը խտացնէ ամէն ինչ» (ԿՈՂ. Գ. 12-14):

Ասոնք են Յարութեան հաւատացող մարդուն կեանքի զէնքերը: Ան որ ասոնցմով կը սպառազինուի անմահական կեանքի պտուղները վայելած կ'ըլլայ աստենական կեանքին մէջ եւ Քրիստոսի Յարութեան շունչը տարածած կ'ըլլայ իր շուրջը:

Մեր ազգը, ուրիշ ազգերու նման, նիւթապաշտութեան, եսակեդրոնութեան թասր դարձած այս դարուն, կարիքն ունի հոգեկան վերանորոգման, անմահական կեանքի երջանկութեան սկզբունքներուն վերակենդանացումը իր ազգային կեանքին մէջ:

Կոչ կ'ուղղենք մեր սիրեցեալ ժողովուրդին, որ իր մէջ յարութիւն տայ Յարուցեալ Փրկչի անմահացուցիչ ուսուցումներուն, որոնց հետ միախառնուած է մեր հայ ժողովուրդի Սրբազան Հայրերու հաւատքի եւ կենդանարար աւանդութեան դարաւոր ժառանգութիւնը Հայոց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ մէջ մարմնաւորուած: Վերագտնենք մեր իսկական քրիստոնէական նկարագիրը եւ վերակենդանացնենք Յարուցեալ ազգի կերպարը մեր ողջ գոյութեամբը եւ աստուածահաճոյ ու հայրենանուէր կեանքովն ու գործունէութեամբը:

Այս տարի որպէս այդ վերակենդանութեան առիթ եւ միջոց, մեր Ս. Եկեղեցւոյ պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի շրջագծին մէջ, Հայաստանի եւ արտասահմանի մեր հաւատացեալներուն ուշադրութեան կը յանձնենք մեր հայրենիքի սիրտին վրայ, մեր Հանրապետութեան մայրաքաղաք Երեւանի մէջ կառուցուող Մայր եկեղեցին, որուն շինարարութեան աշխատանքները արդէն իսկ սկիզբ առած են: Չհպարտանանք միայն մեր հայրերու կառուցած ճարտարապետական գեղեցիկ եկեղեցիներուն անցեալի փառքովը: Յարութեան հաւատքը անցեալին մէջ չէ պարփակուած: Կենդանի է ան մեր ժողովուրդի հոգիին մէջ այսօր, ինչպէս եւ երէկ եւ պիտի ըլլայ միշտ: Էականը նորոգելն է այդ հաւատքին գիտակցութիւնը եւ ներգործութիւնը մեր այսօրուան կեանքին մէջ:

Նոր կառուցուող Մայր եկեղեցին (*Քաթեդրալը*), մեր Հաւատքի Հօր *Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի* անունով մկրտուելիք եւ մեր առաջին քրիստոնեայ թագաւորին *Տրդատ արքայի* եւ առաջին քրիստոնեայ թագուհիին *Աշխէն արքայուհիին* անուններով կնքուելիք մատուռներով ճոխացած պիտի ըլլայ յարութեան նոր իմն շարական, քարեղէն լեզուով ու քարածայն երաժշտութեամբ հնչող հաւատքի նոր զանգակատուն:

Մեր իղձն է եւ կոչը որ *ամէն մէկ հայ իր բաժինը ունենայ* մեր հաւատքի յարութենականութեան այս նոր իրագործումին մէջ: Կը հաւատանք, որ այդ մասնակցութեամբ մեր մէջ մեր քրիստոնէական սուրբ հաւատքն է, որ միշտ-վերակերտուի եւ միշտ վերակերտէ մեր Ազգն ու Հայրենիքը, Յարուցեալ Փրկչի փառքին եւ Անոր հայաշունչ ժողովուրդի պայծառութեան համար:

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալք շնորհօք Սուրբ Հոգւոյն, եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մեզ. ամէն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
Ս. Էջմիածին

«Կոմիսարը»

Կոմիսար բառը, ինձ վրա, փոքր հասակից թողել է զգացմունքային ճնշվածություն: Նույնիսկ հեղափոխության, քաղաքացիական պատերազմի բոլշեւիկ առաջնորդներն էին, որոնց կոմիսարները՝ հերոսական ու անձնազոհ, բերվում էին գրականություն, կինո ու թատրոն: Եվ հիմա չեմ ուզում քննել, թե ինչքանո՞վ էին այդ կոմիսարները, այդ տիպերը հավաստի, ճշմարիտ... գունազարդված էին, երեւի՝ այո: Բայց ինչ-որ բան նրանց իրական կյանքում եղել է, իսկապես, հերոսական, անձնազոհ:

Ահա, այս երիտասարդ տղայի ծածկանունը իր ընկերները կնքել են «Կոմիսար»: Ինչո՞ւ, ի՞նչն է եղել տարբերակիչը կամ նմանը, փորձում եմ նկարագրել, որ պատերազմական ֆիդայական ջոկատում նրա դրված հաստիք «Իրենց» հրամանատարի տեղակալն էր եւ Շահումյան գյուղերի ռազմական խորհրդի անդամ: Սա, այսպես ասած, պաշտոնական, երեւացող կողմով:

«Դաշտեցին» բնավորությունն էր, շփողականությունն էր, վերաբերմունքը ընկերների ու մարդկանց, եւ սովորույթը: Եվ դառնանալի լեզվով, սանունը կնքելիս կռահել են նրա վերջը՝ կոմիսարին վայել մահը:

Շարվել է այստեղ (*ներկայացվում է* Նախկին գետաշենցիներ Արկադի Ասատրյանի, Յուրիկ Նազարյանի, Սուրիկ Ճաղարյանի պատմածների հիման վրա):

30 ապրիլի 1991 թվական: Սովետական բանակի հատուկ նշանակության 175-200 զինվորներ, ադրբեջանցի ՕՄՕՆ-ականների հետ, տանկերով ու զրահամեքենաներով, անձնագրային ռեժիմի հերթական ստուգման պատրվակով, նախահարձակվեցին Գետաշեն ու Մարտունաշեն գյուղերը՝ պատժիչ գործողություն իրականացնելու:

Տասնմարդկանոց ծերբակալելով եւ փոքր խմբերի բաժանելով, տանկերի ու ԲՏ-ների առաջ գցած, օկուպանտները շրջում են [illegible], ոչնչացնելու [illegible], որից հետո գյուղը պետք է տեղահանվեր: Թաթուլ Կրպեյանի փոքրիկ ջոկատը, հարձակվելով այդ խմբերից մեկին ուղեկցող օկուպանտների վրա, նրանցից մի քանիսին ոչնչացնում է, իսկ ռուս գնդապետին գերեվարում, գցելով առաջը քշում գյուղամեջ: Մեկ այլ խումբ ազատած «Կոմիսարը» («Մեզ փրկողը... նա էր», - հետո երախտագետ կհիշի Ս. Ճաղարյանը), դեպի կրակելու մտնում է գյուղ, մի կին, արդեն փախուստի, նրան զգուշացնում է՝ չգնալ, տղերքը խփված են:

Պարտքը վեր դասվեց վերահաս մահվան գիտակցումից. [illegible], անընդհատ կրակելով «Կոմիսարը» հայտնվեց իր ընկերների դիակների մոտ եւ զարկվեց. ընկավ «Կոմիսարը»:

Եթե ճշմարիտ է, որ ամեն մարդ, անկախ մահվան ձեւից, մի պահ, ինչպես հեզընթաց ժապավեն, տեսնում է իր ապրած կյանքը՝ վերջից սկիզբը, ապա «Կոմիսարը» պիտի տեսներ այս.

- **19 ապրիլի 1991 թվական**: Ադրբեջանական Կուշչի Արմավիր գյուղը, որը սարի մեջ խրված լինելով հայ գյուղերի միջեւ, ծառայում էր իբրեւ ՕՄՕՆ-ական բազա, պետք է ռազմավարական նպատակների համար դատարկվեր, կամ մնային միայն խաղաղ բնակիչները: «Կոմիսարը» գիշերով, ձեռնամ, թակելով գյուղապետի տան պատուհանը, հայտնում է ռազմական խորհրդի որոշումը՝ դատարկել գյուղը կամ ՕՄՕՆ-ականներից կամ էլ ամբողջովին, պետք է մեկնել, տրվում է մեկ օր ժամանակ...

Հաջորդ, ամբողջ գիշերվա հետախուզական դիտումը ցույց տվեց հակառակը՝ գյուղը լցվում է ադրբեջանցի ՕՄՕՆ-ականներով:

Գիշերվա մի խաղաղ ժամի՝ գյուղապետի լուսամուտը նորից թակում են: Երեւի համոզված, որ յուրայիններից է թակողը, գյուղապետն լուսամուտը բացում եւ տեսնելով երեկվա անկոչ հյուրերին, սփրթնում-կարկամում է: Թե չփոխվեր, թե չկարկամեր եւ չասածից էլ չապշեր, գուցե թե չդավաճաներ այն, ինչը ասաց՝ «Ես զգուշացրեցի, չէ՞, հիմա մեղավորն ո՞վ է, մե՞նք», նետում է նռնակը եւ բացում կրակահերթ:

Գյուղը դատարկվեց: Հայկական գյուղերի միջեւ կապը դարձավ անվտանգ:

Ապրիլ-մարտ 1991: Ռազմական խունտան որոշում կայացրեց հայկական գյուղերը շրջակայող ադրբեջանական բնակավայրերն իրար կապող ուղիները դարձնել անանցելի՝ տասնյակ մանր ու մեծ օպերացիաներով, որոնցից մի քանիսը ղեկավարեց երեւանից եկած ԸՆԿԵՐԸ, իսկ մյուսները՝ կամ Թաթուլ Կրպեյանը, կամ «Կոմիսարը»:

Այդ գործողությունների ընթացքում սպանվեցին 30-ից ավելի ադրբեջանցի ՕՄՕՆ-ականներ, շարքից հանվեցին տասնյակից ավելի զրահատեխնիկա եւ առգրավվեց բազմաթիվ [illegible] սնունդ, որի կարիքը նրանք այդքան ունեին:

Հայերից վիրավորվեցին երկուսը:

Մարտ 1991 թվական: (պատմում է նախկին գետաշենցի Մերուժան Չիլինգարյանը): «Ստացանք առաջադրանք՝ «10» կոչվող ավանը՝ ՕՄՕՆ-ականների որջը հետախուզել: Գնացինք երկուսով՝ «Կոմիսարը» եւ ես: Ակումբի դահլիճում էին, [illegible] լեֆ էին անում. դրանից էլ հարմար պա՞հ: Երկու նռնակ պայթեցնելով եւ 60 փամփուշտ վրաները դատարկելով, դարձանք հետ»:

Փետրվար 1991 թվական: [illegible] (ինքը, Մելս ու Հովհաննես Մակոսյանները) լեռնային կածաններով Շահումյանի շրջկենտրոնից հինգ ձիերով՝ բեռները մոտ 500 կիլոգրամ, մի մասն իրենց շալակին, վերադառնում էին Գետաշեն. ընկան ծուղակ: Անհրաժեշտ էր բեռը փրկել:

«Անցեք առաջ, ես կրակը կընդունեմ իմ վրա»:

Մելսին ու Հովհաննեսին հիմա էլ թվում է, թե «Կոմիսարը» մինչեւ լույս կռվեց, մինչեւ իրենց հասնելը:

Նոյեմբեր 1990 թվական: (պատմում է «Կոմիսարի» մարտական ընկեր Արմեն Արտաշյանը, Արմավիրի մարզի Նոր Կյանք գյուղի բնակիչ):

«Ադրբեջանցիների ճնշման տակ, մարտունաշենցիները որոշել էին վերաբնակվելու գալ Հայաստան եւ դիմել էին Խանլարի շրջանի ղեկավարներին: Մեկ օրվա մեջ տնետուն անցնելով, «Կոմիսարը» համոզեց դիմումները հետ վերցնել եւ հակառակ բովանդակությամբ թղթեր թողնել այնտեղ:

Նա, որ արդեն իր անվան շուրջը հարգանք էր ստեղծել, կարողացավ համոզել:

Եվ զինվեցին, եւ դիմագրավեցին:

Վեց ամիս:

Եռաբլուրում, երեսով դեպի արեւածագը, դեպի Մասիսը, կա մի շիրմաքար, սովորական, ինչպես մյուսինը, բլուրին է, դիմանկարով.

ԱՐԹՈՒՐ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
1967-1991
Դուք այնտեղ չեք կարդա
«ԿՈՄԻՍԱՐ»

Չեն փորագրել... ինչո՞ւ:

Բայց «Կոմիսարը» կա եւ լինելու է մեր մեջ, որպես [illegible] ու որպես [illegible]:

ՌԵՆԱ ՕՀԱՆՅԱՆ

Գետաշեն, 1991թ. ռազմաճակատ պատահող խաղաղ պահերից մեկը: «Կոմիսարը» իր զինակից ընկերների հետ: Ա. Կարապետյանը առաջին շարքում ձախից

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ինչո՞ւ ձախողվեց համընդհանուր բողոքի ցույցը Ռուսաստանում

Երբ նկատի ունենանք ռուսական եւ համաշխարհային լրատվական գործակալությունների բարձրացրած աղմուկը մարտի 27-ին նախատեսված համառուսական բողոքի ցույցի ակնկալվելիք արդյունքների մասին, ապա չենք կարող չարձանագրել, որ այդ միջոցառումը փաստորեն, ընդդալից ձախողում կրեց:

Շաբաթներ շարունակ տարփողվում էր, թե իշխանությունների դեմ ոտքի է կանգնելու 17, նույնիսկ 20 միլիոն մարդ, 29 հազար ձեռնարկությունում մեկօրյա գործադուլի է կանգնելու 7 միլիոն մարդ: Ոմանք չարագուշակորեն նշում էին, թե չի բացառվում համաժողովրդական ապստամբության հնարավորությունը: Կրակին յուղ էին ավելացնում Ռուսաստանի իշխանությունները, հեռուստատեսությամբ ու ռադիոյով անվերջ հաղորդելով ոստիկանական ուժեղացված հսկողության, հնարավոր անկարգությունները կանխելու համար «առ ի դեպս» ներքին զորքերը պատրաստ պահելու եւ այլնի մասին:

Ոչ մի այդպիսի բան, բարեբախտաբար, տեղի չունեցավ: Ինչպես երեւում է, սպասման իրոք այնքան սարսափելի չէր, որքան նրա մասին խոսում էին: Համընդհանուր բողոքի ցույցն, ինչ խոսք, կայացավ, սակայն մասնակիցների թիվն ու ոգեւորության ալիքի թափը, այնուամենայնիվ, առնվազն տասն անգամ պակաս էր ակնկալվածից:

Հավանաբար, եզրափակման չափազանց մեծ ազդեցություն ունեցավ մամլո քարտուղարի միջոցով նախագահ Ելցինի առավոտյան ուղերձը երկրի բնակիչներին, ուր պետության ղեկավարն անկեղծություն ունեցավ խոստովանելու, թե բողոքավորների պահանջներն արդարացի են: Իսկ դրանք, ինչպես հայտնի է, հիմնականում տնտեսական բնույթի էին եւ վերաբերում էին աշխատավարձերի վճարումների ձգձգումներին: Կառավարությունը խոստացավ մինչեւ տարեվերջ մարել իր ունեցած պարտքերը քաղաքացիներին, եւ թեեւ որոշ ցուցարարներ պաստառներ էին տանում, որոնց վրա գրված էր «Ելցին, մենք քեզ այլեւս չենք հավատում», այնուամենայնիվ, ինչպես կյանքը ցույց տվեց, հավատացողներն անհամեմատ ավելի շատ էին, քան չհավատացողները:

Հատուկենտ հանրահավաքներում հնչեցին կառավարության հրաժարականի, անձամբ վարչապետ Չեռնոմիրդինի եւ փոխվարչապետ Չուբայսի պաշտոնանկության կոչեր: Այդ քաղաքական պահանջներ, շուկայական տնտեսության մեջ հաջողություններ, առավել եւս նախկին տնտեսաձեւերի վերադարձնելու կոչեր համարյա չեղան: Մեկ-երկու տեղ նկատվեց իրադրությունից եւ ազգայնամետ իմպուլսների միջեւ բանավեճի շիկացման միտում, որն արագորեն չեզոքացվեց իրավապահ մարմինների արհեստավարժ գործողություններով:

Ի՞նչ եզրակացություններ կարելի է անել արդեն ավարտված բողոքի միջոցառումից:

Առաջին: Ռուսաստանն անդառնալիորեն հրաժեշտ է տալիս անցյալին, հաղթահարում անցման շրջանի սկզբնական փուլին հատուկ կարոտախտը երեկվա հանդեպ եւ, որքան էլ ծանր լինի ներկան, այլեւս հասկանում է, որ վերադարձ չկա:

Երկրորդ: Ժողովրդավարական 6 տարիներն անհետեւանք չեն անցել ռուսական հասարակական հոգեբանության համար, այդ հասարակությունն ակնառու կերպով փոխվել է, հաղթահարել [illegible] ու գորբաչովյան խորհրդային հոգեբանությունը, ամենակործան «բունտի» դիմելու բնազդները: Նա այժմ իր սոցիալական բողոքն արտահայտելու միանգամայն քաղաքակիրթ ձեւերի կողմնակից է, իր ներքին մասով այլեւս հեղափոխական չէ այս բառի բացասական առումով:

Երրորդ: Ինչպես նկատում էր ռազմավարական հետազոտությունների Լոնդոնի միջազգային կենտրոնի աշխատակից Եվգենի Մարկովը BBC կայանին տված հարցազրույցում, պետության պարտքը իր քաղաքացիներին, այսինքն ֆիզիկական անձանց, շատ ավելի քիչ է, քան հիմնարկ-ձեռնարկություններին՝ իրավաբանական անձանց: Ասել է, ռուսական հասարակության տնտեսական դրությունն ամենեւին էլ այնպես ճակատագրական չէ, ինչպես բնութագրում էին (կամ ինչպես ցանկանում էին, որ լիներ) բազմաթիվ մեկնաբաններ Ռուսաստանում եւ արտասահմանում:

Չորրորդ: Բողոքի համընդհանուր ցույցի առավել քան համեստ ծավալները (անշուշտ տարփողվածի համեմատությամբ) ակնառու կերպով ցույց տվեցին, որ ռուսական արհմիությունները, ինչպես հետխորհրդային տարածքի մյուս բոլոր երկրներում, այնպես էլ այստեղ, դեռեւս անհրաժեշտ հեղինակությունը չունեն եւ աշխատավորական զանգվածների իրական կազմակերպիչներ եւ առաջնորդներ չեն: Թերեւս, ճիշտ էր նկատում նույն Մարկովը, երբ նշում էր, թե բոլորը տեսնում են, որ արհմիութենական ղեկավարները, այդ թվում այս ամբողջ աղմուկ-աղաղակի գլխավոր ոգեշնչող Միխայիլ Շմակովը, հիանալի հարաբերություններ են պահպանում իշխանությունների հետ, այն աստիճան հիանալի, որ նույնիսկ խոսք կա նույն Շմակովին Ռուսաստանի Դաշնության աշխատանքի նախարար նշանակելու մասին:

Հինգերորդ: Ռուսաստանի բոլոր արհմիությունները չէ, որ համաձայն էին մասնակցում համընդհանուր բողոքի միջոցառման նախապատրաստմանը եւ անցկացմանը: Օրինակ, «Աշխատանքի համառուսական կոնֆեդերացիան» եւ «Ռուսաստանի աշխատանքի կոնֆեդերացիան» դրան միացան «Արհմիությունների միջազգային ասոցիացիայի» ճնշման տակ, երբ վերջինս սպառնաց նրանց մեղադրել ստրեյկբրեխերության մեջ եւ սպառնաց զրկել միջազգային արհմիութենական կառույցից: Ասել է, այս միջոցառումը մի խոշոր չափով հրահրված էր նաեւ դրսից, համենայն դեպս, ոչ ներկայիս Ռուսաստանի կայունության եւ հանգստության ջատագովների կողմից:

Վեցերորդ: Այս միջոցառումը եկավ հաստատելու նաեւ ռուսական ներկա իշխանությունների հասունությունը, հանդուրժողականության աճը բարձրագույն ոլորտներում, ուժով ժողովրդի դժգոհությունը ճնշելուց հրաժարվելու նրանց իմաստությունը:

Կարծում եմ ասվածը միայն Ռուսաստանին չի վերաբերում: Սրանից դասեր ունեն քաղելու Հայաստանում բոլոր նրանք, ովքեր պաշտոնի բերումով առնչվել եւ դեռ, հավանաբար, ոչ մեկ անգամ են առնչվելու հասարակական դժգոհության արտահայտման զանազան դրսեւորումների նաեւ մեջ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Լեգենդներ եւ ուրախ պատմություններ, թե ով է բերում Զատկի ձվերը

Ո՞վ է նկարեւ բերում Զատկի ձվերը: Այս մասին կան տարբեր լեգենդներ եւ պատմություններ: Այսմարկում (Արեւելյան Գերմանիա) եւ Շվեյցարիայում դա վերագրում են կկվին, Թյուրինգիայում (Արեւելյան Գերմանիա)՝ արագիլին, իսկ Շլեզվիգ-Հոլշտայնում (Արեւմտյան Գերմանիա) հաստատապես հավատում են Զատկի աքլորին: Վեստֆալիայում (Արեւմտյան Գերմանիա) դրա վրա կարող են միայն քմծիծաղ տալ, այնտեղ գիտեն, որ միայն աղվեսն է ձվեր բերում: Այլ տեղերում ասում են՝ դա ավանակի, կռունկի կամ ճպուռի արածն է: Իսկ Կերնտենում (Ավստրիա), Ֆոգեզներում (Ֆրանսիա) եւ Բելգիայում համոզված են, որ Զատկի զանգերը տոն օրերին Հռոմ են հասնում եւ այնտեղից բերում ձվերը:

Այնուամենայնիվ, հարյուր տարուց ի վեր Զատկի նապաստակը վստահորեն առաջատարն է մնում իր տեղական մրցակիցներին: Դա հավանաբար ամենից առաջ կոնֆետներ եւ շոկոլադներ արտադրողների «վաստակն» է, որոնք իրենց նապաստակներով ներխուժել են նույնիսկ ամենից մեկուսի վայրերը:

Շատ երգիծներում եւ երկրներում նապաստակը համարվում է պտղաբերության խորհրդանշան: Եգիպտոսում նրանք զոհաբերվում էին պտղաբերության աստվածուհի Նութին: Պտղաբերության գաղափարը սերտորեն կապված է Զատկի տոնի եւ ավանդույթների հետ: Խավարամած ձմեռը վերջապես հեռացել է, բնությունը զարթնում է արդեն: «Զատիկ» (գերմ. Ostern) բառի ծագումը դեռեւս պարզ չէ: Դրանով միգուցե մասնանշվում է երկնային այն ուղղությունը, որից ինչպես հայտնի է, գալիս է արեւն վերստին առավել մեծացող լույսը:

Զատկի զրուցներ ձեռնարկելուց առաջ, շատ վայրերում անհրաժեշտ է վերջնականապես հալածել ձմեռը: Հունգարիայում, գյուղի երիտասարդությունն այդ ժամանակ, իրենց իր զարդարված ... խորհրդանշող ... դեպի գյուղի սահմանն է տանում մի ծղոտե տիկնիկ եւ ուրախ երգեր հնչեցնելով նետում այն հարեւան համայնքի տարածքը: Դե, թող հարեւանները քաշքշեն դրա վրա ինչքան սիրտները կուզի:

Շվեդիայում Զատկի շաբաթ օրը

մոխրան քաղաքից փոքրիկը, վերջին անգամ փողոցներով ձիարշավում են ձմեռային վհուկներ զգեստավորված ու գախավել հնձած աղջիկները: Մեքսիկայում նույնպես բնակչությունը այրում է ծղոտե տիկնիկներ, ընդ որում դրանք բավական հաճախ ունենում են ոչ այնքան էլ ժողովրդական քաղաքագետների դիմագծեր: Ձմեռը հալածող Զատկի կրակը նույնպես հարյուրամյակներ շարունակ մարտին կայացող մի սովորույթ է: Դրանք բորբոքվում են գիշերային ժամին եւ տեսանելի են բոլոր սարերից:

Ինչպես Զատիկն է բնությանը նոր զգեստ հագցնում, այնպես էլ մարդը սովոր է նույնն անել: Առնվազն այդ է պահանջում սովորույթը շատ վայրերում, որ ընդսմին [illegible] է, թե զատկային մաքրումը առողջություն եւ գեղեցկություն է բերում:

Պահպանվում է այսպիսի սովորույթ: Երիտասարդ աղջիկները արեւածագից առաջ գնում են աղբյուրից Զատկի ջուր բերելու: Բայց վա՜յ նրան, ով հարեւանուհու կամ իրենց հետաքրքրվող տղաների կողմից խոսակցության մեջ ներքաշվի: Այդ դեպքում բուժիչ ջուրը կդառնա սոսկ սովորական ջուր, եւ չեն օգնի ոչ գեղեցկության փրկումը, ոչ էլ փեսացուն: Հունգարիայում երիտասարդ տղամարդիկ նախաձեռնությունն իրենց են վերցնում: Այստեղ Զատկի երկուշաբթին «ջրելու երկուշաբթի» է, եւ աղջիկներին կամ կոտրում ընկղմում են առվակի մեջ, կամ էլ տղաները ցողում են «աղջկա տնից» մյուսինը, դրա փոխարեն նրանց պախուտ սոցներից եւ ջրով Զատկի ջրով, որպեսզի նրանք ամուսնանան: «Ջրողներին» աղջիկները առաջարկում են ուտեստներ եւ խմիչք, ընտրյալներին, սակայն, նվիրում են Զատկի ամենագեղեցիկ կարմիր ձուն, որը նախապես նախշազարդվում է այլ երանգներով եւ ուրախ ասացվածքներով:

Դեռեւս 4.000 տարի առաջ Չինաստանում մրցանակ ձվեր էին նվիրում: Դրանք գտնվել են նաեւ եգիպտական ու հռոմեական գերեզմաններում: Դրանք կյանքի եւ երկրի արթնացող բնության խորհրդանիշն են: Հաստատապես կարմիր ներկված ձվերը հրաշագործ էին համարվում: Առանձնապես հատուկ վարպետություն էին դրսեւորում սլավոն ժողովուրդները, ասենք սերբերը: Լեհաստանում ոչ միայն ներկում են ձվերը, այլեւ մեղրամոմի նրբակերտ նախշերով զարդարում են: Հունգարիայում ձվերին են կպցնում մանրիկ պայտեր: Ֆրանսիայում երբեմն զարդարում են ադամանդագործությամբ: Ռուսական ցարի պալատում Զատկի յուրաքանչյուր տոնին բաժանվում էր թանկարժեք քարերով զարդարված 50 ձու: Ռուսական կայսերական նման ճենապակյա մանրանկարչությամբ ձվեր ֆաբերժեյան նշանավոր դեմքերի պատկերներով: Աղքատ մարդկանց երեխաների համար այդ նույն ժամանակ արտադրվում էին փոքրիկ ու էժան շաքարաձվեր: Կամ էլ գյուղի երեխաները ունեւորներից նվեր ձեռք էին բերում քաղցրավենիք ու ձվեր:

Զատկի տոնին նախկինում նույնիսկ կույրերին ստիպում էին ձվեր ուտել, ձվի կճեպները համարվում էին դրանց վրեժում եւ ձվերը թաղում հողամասում: Երիտասարդ կանայք որոշ վայրերում Զատկին նախորդող օրերին ձվեր էին նետում լճակի մեջ հույս ունենալով երեխաներ ունենալ: Որոշ բնակավայրերում Զատիկը, սակայն, կապված էր կատակային-սարոսային սովորույթների հետ, որոնք ակներեւորեն պետք է դիտարկել որպես Բարեկենդանի ազդեցություն: Շվեդիայում, օրինակ, միմյանց գցում են նամակներ, որոնցում իրար հաղորդում են ամեն կարգի ուրախ բաներ: Նախկինում, շատ տարածված էր նաեւ այն սովորույթը, որ Զատկի տոներին եկեղեցու բեմից զվարճալի պատմություններ պատմելով ուրախ ծիծաղ հարուցի: Իսկ Հոլանդիայի որոշ վայրերում Զատկի գլխավոր իրադարձությունը գյուղական խաղերն են:

Գերմաներենից թարգմանեց
ՄԵՐԻ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ

ՏԵՍԱՆՈՑ

Թուրք պատգամավորը հեռուստակայան է հիմնում Բաքվում

Թանսու Չիլլերի «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության Ստամբուլի պատգամավոր, Մեջլիսի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի անդամ Ջեֆ Կամհին շուտով Ադրբեջանում հիմնելու է նոր հեռուստակայան, հաղորդում են թուրքական թերթերը: Այս կապակցությամբ Կամհին հայտնել է, թե ադրբեջանական կառավարությունն սկզբում շուրջ յոթ ամիս ձգձգել է հեռուստակայանին արտոնություն տալը, իսկ այնուհետեւ դժվարություն է առաջացել Միացյալ Նահանգներից համապատասխան սարքավորումները արտահանելու ժամանակ: Այդ պատճառով էլ ձգձգվել է հեռուստակայանի գործարկումը: Կամհին ընդգծել է, որ ամերիկյան եւ ֆրանսիական տարբեր ընկերություններ ցանկություն ունեն համագործակցելու նոր հեռուստաընկերության հետ: Նա ավելացրել է նաեւ, որ Ադրբեջանում ներկայումս ապրում է շուրջ 60 հազար ռուսահպատակ, որ կարեւոր է նման նախաձեռնության համար: Հավանական է նկատվում, որ Կամհիի հեռուստաընկերությանը մասնակից դառնա նաեւ «Թյուրք-թելեկոմ» ընկերությունը: Նորաստեղծ հեռուստակայանի սեփականության 49 տոկոսն է միայն պատկանում Կամհիին, մնացյալի տերն է Ադրբեջանի կառավարությունը:

Վիթխարի ակվարիում Լոնդոնում

Զատկի օրերին Լոնդոնի կենտրոնում քաղաքապետարանի հին շենքում, Բիգ Բենից երկու քայլ հեռու, բացվելու է մի վիթխարի ակվարիում, որը «պատսպարելու է» շուրջ 3 հազար տեսակի ջրային կենդանի:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Լեզվաբան, գրաբարագետ Պավել Եսայու Շարաբխանյանն այս օրերին պիտի դառնար 70 տարեկան: Բայց, ավա՜ղ, 1995 թ. հունվարի 25-ին սրտամկանի անակնկալ կաթվածը նրան տարավ հոգևոր անմահություն՝ իրեն ճանաչողներիս թողնելով մի հաճակ վիշտ և բարձր մտավորականի կորստյան անմոռաց ցավ:

Ծնվել է 1927 թ. մարտի 31-ին Ստավրոպոլի երկրամասի Եղիսեա (Եղեսիա) հայաբնակ գյուղում: Հինգ տարեկանում կորցնում է մորը, ինը տարեկանում՝ հորը, որը ծննդավայր պատմական Եղեսիայի կարոտը սրտում, իր որբերին Հայաստան է բերում՝ սրանց հայ պահելու համար: Քրոջ խնամքին մնացած Պավելը ուսումը շարունակում է Էջմիածնում և, 1945-ին ավարտելով միջնակարգ դպրոցը, 1947-ին ընդունվում և 1952-ին փայլուն առաջադիմությամբ ավարտում է Երևանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի արևելյան լեզուների և գրականության բաժինը: Համալսարանում Շարաբխանյանը, իր իմացած հայոց և ռուսաց լեզուներից բացի, հմտանում է նաև թուրքերենի և անգլերենի իմացության մեջ: Այնուհետև երկու տարի Վարդենիսում, որպես դպրոցական տնօրեն և հայոց լեզվի ու գրականության ուսուցիչ, աշխատելուց հետո կրկին վերադառնում է Երևան՝ լեզվաբան-հայագետ դառնալու հաստատակամությամբ: 1955-1958 թթ. ավարտում է նաև ասպիրանտուրան և 1959 թ. սկսած անցնում է դասախոսական աշխատանքի՝ նախ հայոց լեզվի, ապա 1985 թվից հայոց լեզվի պատմության ամբիոններում: Կարճ ժամանակ անց Շարաբխանյանը իր տաղանդի և աշխատասիրության շնորհիվ, հաղթահարելով այն ժամանակների հայերենագիտության հռչակված դասախոսների մրցակցությունը, դառնում է գրաբարի և հայոց լեզվի պատմության համբավավոր դասախոս: Դասախոսում է համալսարանի բանասիրական և պատմության ֆակուլտետներում:

Շուտով Շարաբխանյանը մտնում է նաև գիտության ասպարեզ: 1960 թ. տպագրում է «Գրաբարի շաղկապները» ուսումնասիրությունը, որի համար նրան 1961 թ. շնորհվում է բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան, իսկ 1968-ին դոցենտի կոչում: Լինելով հետևողական և կրքոտ աբեղյանագետ նա 1960-ական թթ. վերջերին հրատարակում է հայերենի հոլովական համակարգին և ուղղագրությանը նվիրված բանավիճային հոդվածներ, որոնցում լավագույնս հիմնավորում է Աբեղյանի հինգ հոլովի և հնչյունական սկզբունքի վրա կառուցված նոր ուղղագրության տեսությունների խորը գիտականությունը: Համալսարանում «Հայերենի դասական ուղղագրությունը» թեմայով հատուկ դասընթաց կարդացող գրաբարագետ Պավել Շարաբխանյանի տեսական, պատմական, գործնական փաստարկումներն այս հարցերում անառարկելի էին, որակապես տարբեր նրան առարկողների լայնածավալ դիլետանտիզմից:

Շարաբխանյանը գիտական աշխատանքը մանկավարժական-ուսուցողականին ծառայեցնող գիտնականի բացառիկ օրինակ էր:

Այս նպատակադրմամբ են հրատարակվում նրա «Գրաբարի ուղեցույց» (1964 թ.), «Գրաբարի դասընթաց» (1974 թ.), «Հայոց լեզվի պատմության քրեստոմատիա» (1990 թ.) գրքերը, բոլորն էլ նախ ուսումնական ձեռնարկներ և ապա գիտական այլևայլ հիմնահարցերի քննությանը նվիրված աշխատություններ:

Ի դեպ, Շարաբխանյանը սակավախոս գիտնական էր, գրիչ էր վերցնում միայն այն ժամանակ, երբ ասելիք ուներ: Տարիներ շարունակ զբաղված էր հայ բանաստեղծական արվեստի լեզվական առանձնահատկությունների քննությամբ: 1969-1977 թթ. հրապարակում է «Հանգը հայ միջնադարյան բանաստեղծության մեջ», «Հանգի մի քանի առանձնահատկությունները Չարենցի երկերում», «Ռիթմի ազդեցությունը հայ բանաստեղծական լեզվի վրա», «Ներսես Շնորհալու դերը հանգի և հանգիտության զարգացման գործում» ամսագրային ծավալուն հոդվածները, որոնք այն հիմնաքարերն էին, որոնց վրա պիտի բարձրանար «Հայկական հանգի տեսությունը և պատմությունը» դոկտորական ատենախոսության համակառույցը, որը, ցավոք, անավարտ մնաց:

Պավել Շարաբխանյանը գրաբար մատյանների լեզվի քաջահմուտ հետազոտող էր:

Զբաղված էր նաև 5-րդ դարի մատենագիրների (Կորյունի, Եզնիկի, Ագաթանգեղոսի և Եղիշեի) երկերի լեզվի ուսումնասիրությամբ, գրում էր «Գրաբարի շարահյուսության հարցեր» ուսումնասիրությունը: 1994 թ. հրատարակված «Աստվածաշունչ» մատյանի Հին Կտակարանի երեք գրքերի արևելահայերեն թարգմանությունը Շարաբխանյանի կարապի երգը եղավ: Սովորեցնող ուսուցիչը նրա էության մեջ միշտ նախապատվություն ուներ հետազոտող գիտնականի հանդեպ: Մանկավարժ-ուսուցչապես էր իր լայնախոհ իմացականությամբ, եռանդուն դասատվությամբ, խստապահանջ արդարամտությամբ, այլև կիրթ ու կոկիկ կեցվածքով և մաքուր կենցաղավարությամբ: Ահա թե ինչու, երբ 1990 թ. Շարաբխանյանը հրավիրվում է Երուսաղեմ Սուրբ Հակոբ վանքի հոգևոր ճեմարանում գրաբար ուսուցանելու, նա առանց վարանելու ընդունում է այդ հրավերը և 1991-94 թթ. պաշտոնավարում է այդ ճեմարանում:

Այս տարիներին հայ և այլազգի լայն լսարանի առաջ Շարաբխանյանը կարդում է «Արևելահայ և արևմտահայ գրական լեզուները», «Հայերենը և նրա տեղը լեզուների ընտանիքում», «Հայերենի զարգացման շրջանները», «Անկապակցությունը գրաբարում» խիստ ուշագրավ ու արդիական թեմաներով զեկուցումներ:

1994-95 ուստարվանից Պավել Շարաբխանյանը կրկին Երևանի պետական համալսարանում էր: Ոսկեղենիկ գրաբարի նվիրյալի շուրթերով համալսարանի լսարաններում Կորյունը նորից շարադրում էր «Մաշտոցի վարքը», Եզնիկը շարունակում էր հերքել պարսից զրադաշտական քեշը, Եղիշեն հնչեցնում էր Ավարայրի հերոսամարտի իր շեփորները, Խորենացին պատմագրում Հայոց մեծերի փառաբանության արժանի գործերը՝ վերստին բարբառելով հայոց առասպելներն ու վիպերգերը:

Երկրորդ տարին է, որ գրաբարի ուսուցչապետը իր սաների, տիկին Արփիկի և Աստղիկ, Հասմիկ ու Եվա քաղցրանուն դուստրերի հետ չէ:

Սակայն մեզ հետ են բանասեր-գիտնականի հայրենանվեր գործն ու անմահ հոգին:

Պավել Շարաբխանյան

Ծննդյան 70-ամյակի առթիվ

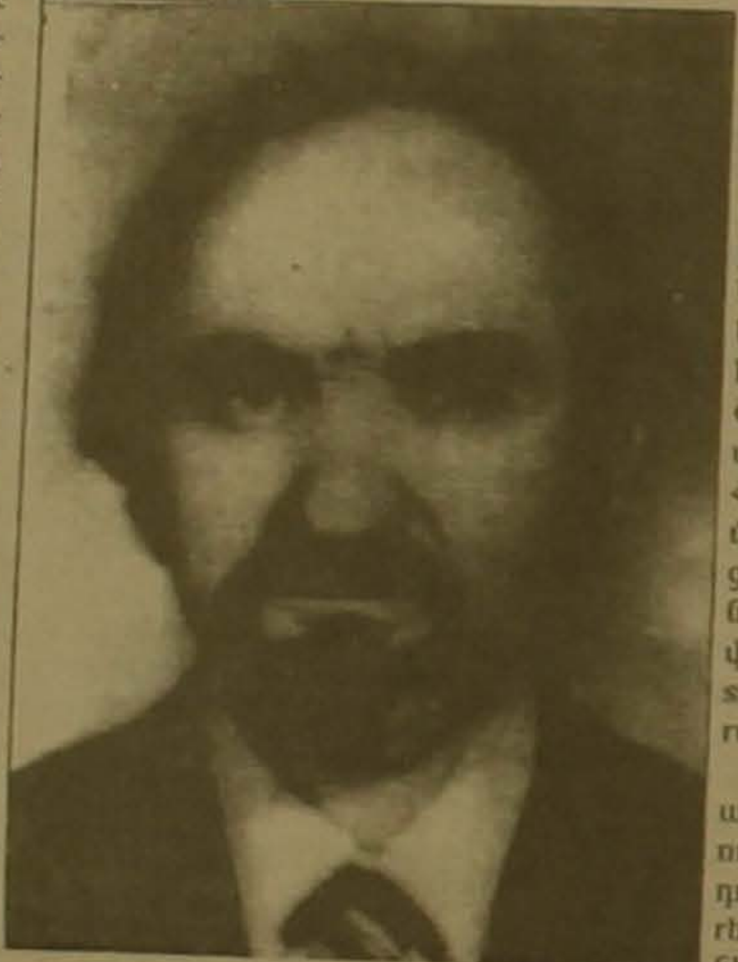

ՀՈՎՀ. ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ,
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, հայոց լեզվի պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր

89 տարեկանում վախճանվեց ռեժիսոր Ցիննեմանը

Հիմնվելով «Լոս Անջելես թայմս» թերթի հաղորդագրության վրա, «Իրան Նյուզ» օրաթերթը տեղեկացնում է, որ 89 տարեկան հասակում Լոնդոնի իր բնակարանում (որտեղ ապրում էր ավելի քան 30 տարի) վախճանվել է միջազգային համբավի արժանացած ռեժիսոր Ֆրեդ Ցիննեմանը, որի «դասական» համարվող ֆիլմերի ցուցակում ներառված են «Որոնում» (1948), «Կեսօր» (1952), «Այստեղից մինչև հավերժություն» (1953), «Բոլոր ժամանակների մարդը» (1966) և «Ջուլիա» (1977) ֆիլմերը: Միասին վերցրած այդ հինգ ֆիլմերը նրան բերել են 25 ակադեմիական մրցանակներ, որոնց թվում 3 Օսկար, մեկը՝ «Այստեղից մինչև հավերժություն», իսկ երկուսը (որպես ռեժիսոր և պրոդյուսեր) «Բոլոր ժամանակների մարդը» ֆիլմերի համար:

Կինոարվեստում իր քառասնամյա գործունեության ընթացքում նա նկարահանել է մոտ 25 ֆիլմ և աշխատել հայտնի «գերաստղերի» հետ, ինչպիսիք են Գերի Կուպերը, Մառլոն Բրանդոն, Օդրի Հեփբյոռնը, Շոն Կոններին և Սպենսեր Թրեյսին: Վիեննայում ծնված արվեստագետը նախ իր ուժերն է փորձել երաժշտության՝ փորձելով դառնալ ջութակահար, ապա՝ իրավաբանության բնագավառում: Ավարտել է Վիեննայի համալսարանի համապատասխան ֆակուլտետը: Ֆիլմերով հրապուրվել է դեռ ուսանողական տարիներից և 1927-ին մեկնել Փարիզ, որտեղ դարձել է կինոտեխնիկայի դպրոցի ուսանող: Հոլիվուդի հետ առնչվել է 1929 թվից, անցնելով երկար ճանապարհ ամենահասարակ աշխատողից մինչև ռեժիսորներ Բերթոլդ Վիրտելի, Ռոբերտ Ֆլահերթիի և Բիզբի Բարզլեյի օգնականի պաշտոնը ստանձնելը:

Լեգենդար վարպետ ճանաչված Ցիննեմանը միշտ էլ կարողացել է իր շուրջը հավաքել բարձր մասնագիտական պատրաստվածություն ունեցող մարդկանց, որոնց հետ համագործակցելով, ըստ «Լոս Անջելես Թայմսի», նկարահանել է լուրջ, հաջող և միաժամանակ նաև եկամտաբեր ֆիլմեր: Այս ֆիլմերից հիշատակության արժանի են նաև Հեմինգուեյի հայտնի վիպակի հիման վրա նկարահանված «Ծերունին և ծովը», «Օքլահոմա», «Միանձնուհու պատմությունը» և «Շնագայլի օրը»:

Հ. Օ.

ՊԱՐՈՆՅԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Երեկույթ նվիրված թատրոնի միջազգային օրվան

Հիրավի անգնահատելի է թատրոնի դերը մարդու կրթության ու գեղագիտական դաստիարակության և, հատկապես, մայրենի լեզվի ուսուցման գործում: Պատահական չէ, որ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցի աշակերտներին լեզու սովորելու համար խորհուրդ է տրվել հաճախել թատրոն և ունկնդրել Իսահակ Ալիխանյանին և Արա Ոսկանյանին:

Թատերական արվեստի սերն էր մարտի 27-ին տարբեր տարիքի ու զբաղմունքի տեր մարդկանց բերել Հ. Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի թատրոն, ուր նշվեց թատրոնի միջազգային ավանդական օրը: Երեկոն բացեց և հանդիսականներին ողջունեց Ալ. Սպենդիարյանի ազգային օպերային թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Տ. Լևոնյանը: Նա բարձր գնահատելով թատրոնների երկարամյա աշխատողների նվիրական ջանքերը, ստեղծագործական միտքը, Արտավազդ արքայի անվան մրցանակներ հանձնեց դերասան, ռեժիսոր և կազմակերպիչ Սոս Սարգսյանին, ռուսական թատրոնի դերասանուհի Լելա Խաչատրյանին: Նույն մրցանակին արժանացան նաև Ստեփանակերտի Վահրամ Փափազյանի անվան թատրոնի դերասանուհի Մարգո Բալասանյանը, Թբիլիսիի Պետրոս Ադամյանի անվան թատրոնի դերասանուհի Սերիկ Շեկոյանը:

Թատերական գործիչների միությունը սահմանել է նաև երգչուհի Գոհար Գասպարյանի անվան մրցանակ: Այն հանձնվեց օպերային թատրոնի երգչուհիներ, միջազգային մրցույթների դափնեկիրներ Հասմիկ Հացագործյանին, Անահիտ Մխիթարյանին, նույն թատրոնի նվիրյալներ Վալերի Հարությունյանին և Կոնստանդին Սիմոնյանին:

Համերգային բաժնում հանդես եկավ թատրոնի կամերային նվագախումբը՝ Վիլեն Չարչօղլյանի ղեկավարությամբ: Մասնակիցները ունկնդրեցին «Մետրո» թատրոնի դերասանուհի Լալա Մնացականյանի, Հ. Թումանյանի անվան տիկնիկային թատրոնի դերասաններ Ռոբերտ Գուլումյանի և Դերենիկ Մարտիրոսյանի, «Երիտասարդ ողջիներ» թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Վահրամ Սահակյանի, Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնի դերասանուհի Ժենյա Ավետիսյանի, մնջախաղային, Պատանի հանդիսատեսի թատրոնների դերասանների, թատերական ստուդիաների սաների ելույթները:

Այդ օրը կազմակերպվել էր նաև թատերագիտական գրականության վաճառք և վիճակախաղ:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

Իջևանում տեղադրվեց Հրաչյա Ներսիսյանի կիսանդրին

ԻՋԵՎԱՆ, 28 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թատրոնի համաշխարհային օրը Տավուշի մարզկենտրոնում հանդիսավորությամբ բացվեց հայ թատրոնի և կինոյի երախտավոր, բեմի մեծ վարպետ Հրաչյա Ներսիսյանի կիսանդրին (հեղինակ՝ քանդակագործ Գրիգոր Բաղումյան): Այն Իջևանի քանդակի միջազգային սիմպոզիումի ծնունդն է, որն իր հանգրվանը գտավ քաղաքի կենտրոնում:

Բացման արարողությունից հետո նրա մասնակիցներն այցելեցին մշակույթի տան ճեմասրահում բացված Իջևանի Արմեն Գուլակյանի անվան ժողթատրոնի պատմությանը նվիրված ցուցահանդես: Վերջում թատրոնը հանդիսատեսին ներկայացրեց Անտոն Չեխովի «Արջը» պիեսի բեմադրությունը:

Նոր թատերախումբ Նիսում նախկին պոլսահայերի ջանքերով

«Յառաջ» օրաթերթը տեղեկացնում է, թե Սայաթ Նովա երգչախմբից հետո, նոր թատերախմբի ծնունդը նոր ոգևորություն է պարգևել Նիսի հայկական մշակութային կյանքին:

Նիսի հայ մշակութային ակումբի հովանավորության տակ գործող նոր թատերախումբը ծնունդ է առել մոտ մեկ տարի առաջ նախկին պոլսահայ Օշին Գիզլիյանի նախաձեռնությամբ, որն արդարացնելով իր ազգանունը՝ ապացուցել է, որ իրապես «գաղտնի» ծիրերի տեր անձնավորություն է ինչպես բեմադրական, այնպես էլ դերասանական ասպարեզներում:

Մարտի 9-ին, ըստ թերթի տվյալների, հին Նիսի «ամբողջովին լեցուն գողտրիկ թատրոնին մեջ» մեծ հաջողությամբ ներկայացվել է սփյուռքում մեծ համբավ վայելող Երվանդ Օտյան-Միքայել Կյուրջյան զույգ երգիծաբանների հեղինակած «Չարշըլը Արթին Աղա» կամ «Ֆրանկո-թուրքական պատերազմը» պիեսը: Գլխավոր դերում հանդես է եկել նախաձեռնողը՝ բեմադրիչ-դերասանը Օշին Գիզլիյանը: Կնոջ՝ Էֆֆիկ հանըմի դերով նույնպես նախկին պոլսահայ Բերթա Բասդաջյանը: «Պոլսահայ բարբառն անթերի էր, և ներկայացումը իրապես հաջող էր», նշում է «Յառաջը»:

Հ. Օ.

Ուկրաինացի դպրոցականները Հայաստանում

Մարտի 25-ին Հայաստան էին այցելել Ուկրաինայի Դնեպրոպետրովսկի մարզի 30 դպրոցականներ, որոնք իրենց արձակուրդը կանցկացնեն Երևանում, մինչև ապրիլի 1-ը: Իսկ մարտի 28-ին Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի ու համագործակցության հայկական ընկերությունը նրանց իրենց ուսուցիչների հետ հրավիրել էր հանդիպման, որի ժամանակ ներկա էին Երևանի Եղիշե Չարենցի անվան դպրոցի մի խումբ աշակերտներ: Ի դեպ, նախորդ օրը Դնեպրոպետրովսկի դպրոցականները հանդիպել էին նրանց, ծանոթացել իրենց հասակակիցների հետ և բարեկամացել:

Ինչպես բացման խոսքում նշեց Հայաստան-Ուկրաինա ընկերության նախագահ Մարաս Էդիլյանը, այս համագործակցությունը մեծ հնարավորություն կտա այսօրվա պատանիներին ու աղջիկներին շփվելու իրենց հասակակիցների հետ: Իսկ Հայաստանում Ուկրաինայի դեսպան Ալեքսանդր Բոժկոն ողջունեց այս նախաձեռնությունը և հույս հայտնեց, որ Հայաստանի և Ուկրաինայի միջև ավելի կամրապնդվի դարավոր բարեկամությունը: Մանավանդ այն դեպքում, երբ այսօր Դնեպրոպետրովսկի դպրոցներում սովորում են 200 հայ աշակերտներ, ուկրաինական դպրոցներում դասավանդվում է հայոց լեզու և գրականություն, իսկ Ուկրաինայի հայ համայնքը ևս կարողանում է պահպանել ազգային ու մշակութային կյանքը:

Դպրոցականները այցելել են թանգարաններ, մշակութային կենտրոններ, Ծիծեռնակաբերդ, և բոլորն էլ հետաքրքրված էին հայ ճարտարապետությամբ և արվեստով: Մինչև մեկնումը՝ ապրիլի 1-ը, նրանք կայցելեն նաև այլ գեղատեսիլ քաղաքներ՝ Գառնի, Գեղարդ:

Նրանց այցը Հայաստան կազմակերպել էր հայկական «Ակն» տուրիստական ֆիրման: Առաջիկայում նախատեսվում է հայ դպրոցականների այցը Դնեպրոպետրովսկ:

Հանդիպմանը ներկա էին «Ուկրաինա» հիմնադրամի նախագահ, ազգությամբ ուկրաինացի, բայց հայաստանաբնակ Ռոմանիա Յավիրը և Երևանի պետական համալսարանի դասախոս Գևորգ Թարոյանը, որը և կատարել է բազմաթիվ թարգմանություններ ուկրաիներենից և մինչև օրս դասավանդում է ուկրաինական գրականություն և մշակույթ:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՇԱՀԲԱԶՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հայաստան-Վրաստան առաջին մրցամարտը՝ մարտի 30-ին

Վաղը Հայաստանի հավաքականը կներկայանա Բորիս Պայճաձեի անվան մարզադաշտում

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Մարտի 30-ին Հայաստանի ազգային հավաքականը ֆուտբոլի ընկերական մրցամարտ կանցկացնի Թբիլիսիում, Վրաստանի ազգային հավաքականի դեմ: Սա կլինի նորանկախ պետությունների ֆուտբոլիստների առաջին հանդիպումը:

Հայ եւ վրաց ֆուտբոլիստների մրցամարտի պատմությունը գնում է տասնամյակների խորքը: Թերեւս դրանց գոնե չնչին մասին անդրադառնալը երկար ժամանակ կխլի, չնայած բոլորն էլ անցել են անհաշտ եւ հետաքրքիր պայքարում եւ ունեն իրենց յուրօրինակ պատմությունը: Համամիութենական մրցումներում հատկապես սկզբունքային պայքարում էին անցնում երկու եղբայրական հանրապետությունների գլխավոր ակումբների՝ Թբիլիսիի «Դինամոյի» եւ Երեւանի «Արարատի» խաղերը: Հետաքրքիր է, որ հայկական ֆուտբոլի տարեգրությունում կարեւոր տեղ է գրավում 1924 թ. հոկտեմբերին Բաքվում կայացած հանդիպումը: Հոկտեմբերի 13-ին այս նավահանգստում խարիսխ գցեց «Չիչերին» շոգենավը, որի տախտակամածին էին թուրքական եղեռնից փրկված հայ գաղթականները: Այդ օրը Բաքվի խաղադաշտում տեղի ունեցավ ֆուտբոլային մի յուրօրինակ խաղ հայ գաղթականների եւ այն տարիներին Անդրկովկասում հեղինակավոր ակումբի համբավ վայելող Բաքվի դինամոյականների միջեւ: Այն անակնկալ ելք ունեցավ. մեր հայրենակիցները հաղթեցին 2-1 հաշվով: Վրացական ֆուտբոլը միշտ էլ աչքի է ընկել իր նուրբ տեխնիկայով: Վրաց ֆուտբոլիստները միշտ էլ ցուցադրել են պոռթկացող, արագընթաց ֆուտբոլ: Ֆուտբոլի վրացական դպրոցի վառ ներկայացուցիչներ են Պայճաձեն, Մետրեւելին, Մեսխին, Չիվաձեն, Ախալկացին, Ղիփիանին, Շենգելիան եւ այլոք: Վրացական ֆուտբոլի «աստղը» փայլեց 1982 թ., երբ Թբիլիսիի «Դինամոն» եվրոպական երկրների գավաթակիրների գավաթի եզրափակիչում 2-1 հաշվով հաղթելով դեմոկրատական Գերմանիայի «Կարլ Ցեյս» ակումբին, նվաճեց պատվավոր մրցանակը:

Նորանկախ Վրաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան կազմավորվել է 1991 թ., իսկ մեկ տարի անց դարձել ՖԻՖԱ-ի եւ ՈՒԵՖԱ-ի լիիրավ անդամ: Վրաստանի հավաքականը անցկացրել է 24 պաշտոնական հանդիպում, որոնցից 9-ը շահել է եւ 15-ում պարտվել: Աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարում Վրաստանի հավաքականը, ինչպես եւ Հայաստանի հավաքականը, առաջին անգամ է մեկնարկել: Վրաց ֆուտբոլիստները անցկացրել են 2 խաղ՝ 0-2 արդյունքով զիջելով անգլիացիներին եւ 0-1՝ իտալացիներին: Վերջերս Վրաստանի հավաքականի ղեկը ստանձնել է Դավիթ Ղիփիանին, որն այս պաշտոնում փոխարինել է ԽՍՀՄ եւ Թբիլիսիի «Դինամոյի» նախկին ավագ Ալեքսանդր Չիվաձեին:

Դավիթ Ղիփիանին հավաքական է հրավիրել 21 ֆուտբոլիստների, որոնցից 13-ը հանդես են գալիս արտերկրում: Մնացած 8 ֆուտբոլիստները ներկայացնում են Թբիլիսիի եւ Բաթումիի «Դինամո»-ները:

Հայաստանի հավաքական
ՖԻՖԱ-անդամ 1992

Դարպասապահներ
Արմեն Ավագյան («Փյունիկ»)
Գառնիկ Հովհաննիսյան («Ցեմենտ»)

Պաշտպաններ
Տիգրան Գոդեյան («Արարատ»)
Արամայիս Տոնոյան («Փյունիկ»)
Վարդան Խաչատրյան («Փյունիկ»)
Սարգիս Հովսեփյան («Փյունիկ»)
Հարություն Վարդանյան («Շիրակ»)
Միշել Տեր-Զաքարյան («Մոնպելյե»)
Երվանդ Սուքիասյան («Հավալլա»)

Կիսապաշտպաններ
Հակոբ Տեր-Պետրոսյան («Արարատ»)
Համլետ Մխիթարյան («Փյունիկ»)
Վարդան Մինասյան («Փյունիկ»)
Արթուր Պետրոսյան («Շիրակ»)
Գագիկ Մանուկյան («Երեւան»)

Հարձակվողներ
Արսեն Ավետիսյան («Փյունիկ»)
Էրիկ Ասադուրյան («Գենգամ»)
Վարազդատ Ավետիսյան («Փյունիկ»)
Տիգրան Եսայան («Երեւան»)

Ավագ մարզիչ
Խորեն Հովհաննիսյան

Ուղիղ ռադիոռեպորտաժ

Մարտի 30-ին, ժամը 16-ին Վրաստան-Հայաստան միջազգային հանդիպման 1-ին եւ 2-րդ խաղակեսերի ուղիղ ռադիոռեպորտաժը կարող եք լսել Հայաստանի պետական ռադիոյով: Այն «Հայէկոնոմբանկի» հովանավորությամբ կազմակերպել են ռադիոլրատվական գործակալությունը եւ «Ֆուտբոլ +» շաբաթաթերթը: Ռադիոռեպորտաժը վարելու է մարզական մեկնաբան Սուրեն Բաղդասարյանը:

ՇԱԽՄԱՏ

Լեւոն Արոնյանը մոտ է Կասպարովի գավաթին

Երկու տուր է մնացել Մոսկվայում անցկացվող աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովի գավաթի խաղարկության ավարտին: Պատվավոր մրցանակը նվաճելու մեծ հնարավորություններ է պահպանում երեւանցի միջազգային վարպետ Լեւոն Արոնյանը, որի 15 տարին կլրանա այս տարվա վերջերին: Մրցաշարի յոթերորդ տուրում հայ շախմատիստը սեւերով ոչ-ոքի խաղաց իր մոտակա մրցակից լեհ Միտոնի հետ եւ, վաստակելով 6 միավոր, շարունակում է վստահորեն գլխավորել աղյուսակը: Միտոնը առաջատարից ետ է մնում մեկ միավորով:

Առաջնակարգ տեղի է հավակնում նաեւ Հայաստանի մեկ այլ պատվիրակ Վարուժան Հակոբյանը, որը, հերթական հանդիպումը հաղթությամբ ավարտելուց հետո, 4,5 միավորով բաժանում է 3-6-րդ հորիզոնականները: Գաբրիել Սարգսյանը ունի 2 միավոր: Նախավերջին տուրում Արոնյանը սպիտակներով խաղում է Զախարովի (Ռուսաստան) իսկ Հակոբյանը սեւերով՝ Գափրինդաշվիլու (Վրաստան) հետ:

Արթուր Չիբուխչյանի վստահ ելույթը

Երեւանցի 17-ամյա շախմատիստ Արթուր Չիբուխչյանը շարունակում է հաջողությամբ հանդես գալ Թբիլիսիում անցկացվող Վրաստանի բաց առաջնությունում: Ութերորդ տուրում նոր հաղթանակ տանելուց հետո Չիբուխչյանը ավելի մեծացրեց միջազգային վարպետի նորման առաջին անգամ լրացնելու հավանականությունը: Այժմ Արթուրը 6 միավորով բաժանում է երկրորդ տեղը՝ զիջելով միայն առաջատար Խաչեւիշվիլուն, որն ունի 7 միավոր:

Հերթական հանդիպումը հաջող անցկացրեց նաեւ երեւանցի մյուս մասնակիցը՝ Վարդան Գրիգորյանը, որը հաղթանակ տարավ եւ վաստակեց 5 միավոր: Մինչեւ մրցաշարի ավարտը մնում է երեք տուր:

«Մինսկ-1997» փառատոնը

Բելառուսի մայրաքաղաքում 15 երկրներ ներկայացնող 193 շախմատիստների մասնակցությամբ ընթանում է 5-րդ միջազգային փառատոնը, որը կրում է «Մինսկ-1997» անվանումը: Մրցաշարի ուժեղ կազմի վկայությունն է 26 գրոսմայստերների մեկնարկը: Պայքարին մասնակցում են նաեւ երեւանցի երկու միջազգային վարպետներ՝ Վիգեն Միրումյանը եւ Աշոտ Նադանյանը: Խաղացված 5 տուրից հետո աղյուսակը 5 միավորով գլխավորում է Սերգեյ Վոլկովը (Ռուսաստան): Միրումյանն ունի 3,5, Նադանյանը՝ 3 միավոր:

Գ. Հ.

ԵՐԵՎԱՆ

Հունա-հռոմեական ոճի ըմբիշները եւս ավարտեցին պայքարը

Մայրաքաղաքի «Դինամո» մարզադաշտում վերջնագիծը հատեց հունա-հռոմեական ոճի ըմբշամարտի Հայաստանի առաջնությունը, որին մասնակցեցին 301 մարզիկներ: Այն, ինչպես եւ ազատ ոճի ըմբիշների ստուգատեսը, անցավ առանց առաջատար մարզիկների: Մասնավորապես, մրցագորգ դուրս չեկավ Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի մինչեւ 52 կգ քաշային կարգում չեմպիոն Արմեն Նազարյանը, որն այս օրերին գտնվում է Բուլղարիայում: Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնում են, որ ըստ քաշային կարգերի հաղթեցին Վահան Ջուհարյանը (54 կգ, Գյումրի, «Հայաստան» ՄՄ), Կարեն Մնացականյանը (58 կգ, Երեւան), Թելման Սարգսյանը (63 կգ, Գյումրի, «Հայաստան», ՄՄ), Վաղինակ Գալստյանը (68 կգ, Երեւան), Սամվել Թորոսյանը (76 կգ, Գյումրի, «Դինամո» ՄՄ), Սամվել Ստեփանյանը (85 կգ, Երեւան, ՖԻՄԱ), Սերժիկ Թադեւոսյանը (97 կգ, Գյումրի, «Աշխհերթափոխ» ՄԸ) եւ Հայկազ Գալստյանը (125 կգ, Էջմիածին, «Հայաստան» ՄՄ):

Հայ լեռնադահուկորդների պատասխանատու մեկնարկը Իրանում

Ծաղկաձորում ավարտվեց լեռնադահուկային սպորտի հանրապետության առաջնությունը, որին մասնակցեցին 7 թիմերի 79 մարզիկներ, հայտնում են սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից: Հսկա ոլորավայրէջքի մրցումներում մրցակցությունից դուրս էր հանրապետության առաջատար լեռնադահուկորդ Արսեն Հարությունյանը, Ծաղկաձորի առաջին թիմից: Երիտասարդների պայքարում հաղթեց Արման Հարությունյանը (ՖԻՄԱ): Կանանց եւ աղջիկների մրցապայքարում համապատասխանաբար հաղթեցին Արուսյակ Հարությունյանը (ՖԻՄԱ) եւ Մարիետա Գալստյանը (Ծաղկաձոր-1): Հատուկ ոլորավայրէջքում տղամարդկանցից առաջին արդյունքը ցույց տվեց Սեյրան Հարությունյանը (Ծաղկաձոր-1), երիտասարդների մեջ անգերազանցելի էր Արման Հարությունյանը: Կանանց մրցումներում կրկին հաղթեց Արուսյակ Հարությունյանը, իսկ աղջիկներից լավագույն ժամանակը գրանցեց Արմինե Խաչատրյանը (Ծաղկաձոր-2): Թիմային պայքարում առաջին տեղը գրավեց Ծաղկաձոր-1 թիմը, երկրորդը՝ Երեւանի մարզի, իսկ երրորդը՝ Լոռվա մարզի թիմը: Մարտի 28-ին Արսեն, Սեյրան, Արթուր եւ Արման Հարությունյանները, Արմեն Սահակյանը եւ Էդգար Սողոմոնյանը մեկնեցին Իրան, ուր կմասնակցեն միջազգային մրցաշարի, որի ընթացքում մեծահասակները կվիճարկեն նաեւ Նագանոյի ձմեռային օլիմպիական խաղերի ուղեգրերը:

ԲՐՅՈՒՍԵԼ

«Ադիդասը» վերադառնում է մարզական արտադրանքի շուկա

Ըստ «Ֆայնենշըլ թայմս» օրաթերթի, սպորտային համազգեստ արտադրող գերմանական «Ադիդաս» հանրահայտ ընկերությունը ընդգծել է, որ 90-ականների սկզբին ծագած ֆինանսական խիստ անկումից աստիճանաբար ոտքի է կանգնում: անցյալ տարի եկամուտը աճել է 28 տոկոսով, 245 մլն գերմանական մարկից հասնելով 314 մլն-ի (185,7 մլն դոլարի): Աճը ուղեկցվել է վաճառքի ծավալի 34,5 տոկոս աճով՝ 3,5 մլրդ մարկից հասնելով ռեկորդային 4,75 մլրդ-ի: Ընկերության նախագահ Ռոբերտ Լյուիսը վստահեցնում է, որ «Ադիդասը» այս տարի կհասնի եկամուտի երկնիշ տոկոսային աճի, եւ ինքը հստակ նպատակ է դրել 33 տոկոսով գերազանցել անցած տարվա ցուցանիշը: Ի դեպ, ըստ նրա, 97-ի հունվարին եւ փետրվարին գործարար հաջողությունները ակնհայտ էին:

Ընկերության հաջողությունը համապատասխանեց շուկայի սպասումներին, եւ «Ադիդասի» բաժնետոմսերն աճեցին 30 պֆենինգով՝ դառնալով 167,3 մարկ, տեղեկացնում է «Ֆայնենշըլ թայմս» օրաթերթը:

Ընկերության խորհրդի անդամ Մայքլ Փերդինը ավելացնում է, որ ընկերությունը բավականին շահել է Ատլանտայի օլիմպիական խաղերում եւ ֆուտբոլի Եվրոպայի 1996 թ.-ի առաջնությունում «Ադիդասի» ապրանքանիշի լայն գովազդի եւ Feet you Wear շարքի նոր արտադրանքի հաջող վաճառքի շնորհիվ:

Այս տարի ընկերությունն արդեն համաձայնագիր է կնքել Ֆրանսիայում 1998 թ.-ի ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունը (որը տարվա կարեւորագույն իրադարձություններից է) հովանավորելու համար: Բացի այդ, հովանավորման հետ կապված մի շարք այլ պայմանագրեր, այդ թվում ԱՄՆ-ի բասկետբոլի ասոցիացիայի «Լոս Անջելես լեյքերզ» ակումբի առաջատար խաղացող

Կոբե Բրայանտի հետ, ընդգծում են «Ադիդասի» պարտավորությունը «դառնալու սպորտային իրեր ու համազգեստ արտադրող համաշխարհային առաջատար ընկերությունը»: Եվրոպան մնում է «Ադիդասի» ապրանքների վաճառքի հիմնական շուկան, որտեղ շրջանառությունն աճելով 33 տոկոսով կազմել է 3,1 մլրդ մարկ, հատկապես Մեծ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի եւ Իսպանիայի շուկաների հաշվին: Հյուսիսամերիկյան շուկայում վաճառքի ծավալներն աճել են 34 տոկոսով՝ կազմելով 1,02 մլրդ մարկ, հիմնականում ի շնորհիվ բասկետբոլային շուկայում ապրանքների բացի լրացման: Աճը հատկապես ակնառու է Ասիայում՝ 51 տոկոս եւ 464 մլն մարկի շրջանառություն: 90-ականների սկզբներին «Ադիդասը» ֆինանսական դժվարություններ ձևեր գլխավորապես Բեռնար Տապիի՝ ֆրանսիացի մի կասկածելի բիզնեսմենի եւ նախկին քաղաքական գործչի կողմից «Ադիդաս» ընկերությունը գնելու եւ ընկերության ռազմավարությունը փոխելու պատճառով: Այդուամենայնիվ, այն ժամանակից ի վեր, երբ մեծբրիտանական գովազդային «Սաաչի-Սաաչի» ընկերության նախկին գործադիր տնօրեն Լյուիս Դրեյֆուսը սկսեց ղեկավարել «Ադիդասը» (դա 1993-ն էր), ընկերությունն իր հիմնական ուշադրությունը սկսեց բեւեռել տեխնոլոգիական նորամուծությունների վրա:

Այժմ արդեն կարելի է ասել, որ «Ադիդասը» վերանորոգել է իր արտադրատեսականին եւ հարմարվել առավել ագրեսիվ դարձած շուկայական ռազմավարությանը՝ մրցելու սպորտային իրերի շուկայի առաջատարներ «Նայկի» եւ «Ռիբոկի» հետ: Ի դեպ, երկարատեւ ընդմիջումից հետո «Ադիդասի» գովազդը վերադարձավ նաեւ ռուսական հեռուստատեսություն:

Պատրաստեց
ԱՐՍԵՆ ՄԻՐԶՈՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ՄՈՍԿՎԱ

Ելցինը ոժգրի նախագահներին համոզեց, որ ԱՊՀ-ն կայացել է

Հայաստանը անհրաժեշտ է համարում զարգացնել հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ

Սկիզբը էջ 1

Հինգշաբթի օրը, ճշգրտելով ԱՊՀ-ի ինտեգրացման զարգացման կոնցեպցիան, վարչապետների խորհուրդը հավանություն տվեց այդ փաստաթղթին, որն ի դեպ իրավաբանորեն պարտադիր փաստաթուղթ չէ: Սակայն վերջին հանգամանքը չխանգարեց Ուկրաինային հերթական անգամ հայտնելու ԱՊՀ-ին ներկա կացության եւ հետագա զարգացման նկատմամբ իր հստակ դիրքորոշման մասին: Ուկրաինայի կառավարական պատվիրակությունը ստորագրեց «Կոնցեպցիան» մի շարք վերապահումներ անելով: Համաձայն այդ պետության առաջին փոխվարչապետ Վասիլի Դուրդինեցի, վերապահումները կոչված են ընդգրկելու Կիեւի սկզբունքային դիրքորոշումը: Դուրդինեցը, երկրորդելով Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչմային, ասել է, որ համագործակցության 5-ամյա գոյության ընթացքում նրա գործունեությանը վերաբերող որոշումների մեծամասնությունը չի իրականացել: Նախագահ Կուչման ԱՊՀ երկրների ղեկավարներից միակը չէ, որ գագաթնաժողովի նախօրեին հոռետեսորեն էր արտահայտվում ԱՊՀ-ի աշխատունակության մասին: Նմանօրինակ կասկած էին արտահայտում նաեւ Ադրբեջանի ու Վրաստանի նախագահները: Մոսկվայի [illegible] հատկապես սուր կերպով դրսեւորվեց նախագահների խորհրդի այսօրվա առավոտյան նիստում: Այդ դռնփակ նիստին մասնակցում էին նախագահներն ու վարչապետները: Հանդիպման ավարտից հետո Ինտերֆաքս լրատվական գործակալությանը մեկնաբանելով դրա ընթացքի արդյունքները, Բորիս Ելցինը ընդգծեց, որ նախագահներից ոմանք խոսել են այն մասին, թե համագործակցությունն իրեն իրեն սպառել է: Սակայն տեղի ունեցած բանավեճի արդյունքում նախագահները եկել են այն եզրակացության, որ չնայած մեծ թվով թերություններին ու բացթողումներին, համագործակցության գոյությունն այդուհանդերձ համապատասխանում է ժամանակի պահանջին եւ ընդհանուր առմամբ կայացել է:

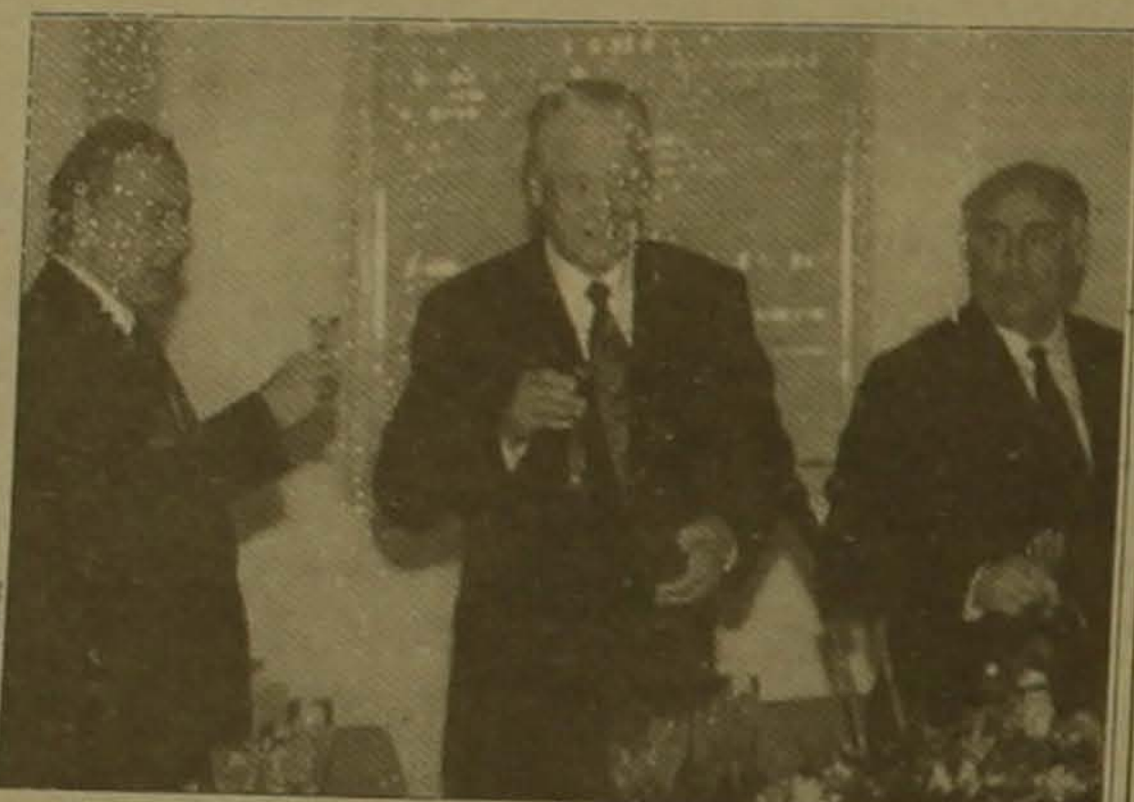

Նախագահների նիստից հետո կայացած մամլո ասուլիսում Բորիս Ելցինը ասաց սակայն, թե համագործակցությունը չի կարելի կայացած համարել, քանի դեռ նրա տարածքում պահպանվում են այնպիսի հակամարտություններ, ինչպիսիք են վրաց-աբխազական, մերձդնեստրյան եւ ղարաբաղյան հակամարտությունները: Իսկ Հեյդար Ալիեւը հայտնեց, որ Հայաստանին զենքի մատակարարումների հարցը քննարկվելու է այս տարվա հունիսին կայանալիք ԱՊՀ հերթական գագաթնաժողովում: Այս գագաթնաժողովում, որում քննարկվել են նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի, Աբխազիայի, Տաջիկստանի, Մերձդնեստրի հակամարտություններին վերաբերող հարցեր եւ այդ տարածաշրջաններում ԱՊՀ խաղաղապահ ուժերի դերը: ԱՊՀ խորհրդի նախագահ է վերընտրվել Բորիս Ելցինը, որի հետ Հայաստանի նախագահը հանդիպելու է վաղը: Իսկ այսօր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ու Բաբկեն Արարքցյանը հանդիպեցին Դաշնության խորհրդի նախագահ Եգոր Ստրոեւի հետ: Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նշեց, որ այդ հանդիպումն իր կարեւորում է այն պատճառով, որ նախ Հայաստանն անհրաժեշտ է համարում Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները զարգացնել բոլոր մակարդակներով եւ երկրորդ, որ Եգոր Ստրոեւը գլխավորում է նաեւ ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի խորհուրդը: Իր հերթին, Եգոր Ստրոեւը լրագրողներին հայտնեց, որ Հայաստանի ղեկավարները Դաշնության խորհրդի պատվիրակությանը հրավիրեցին Երեւան, եւ որ շուտով Մոսկվա կժամանեն Հայաստանի խորհրդարանականները:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Կալիֆոռնիայի օրինական ներգաղթյալները չեն զրկվի սոցիալական նպաստներից

28 ՄԱՐՏ, VOA: Նյու Յորքի քաղաքագլուխ Ռուդոլֆ Ջուլիանին եւ «Իրավապաշտպանների խմբերի կոալիցիան» հայց են ներկայացրել դատարան նպատակ ունենալով կանխել «Չունեւոր օրինական ներգաղթյալներին սոցիալական նպաստների վճարումները դադարեցնելու մասին» օրենքի կիրառումը: Նոր կանոնները, որոնք ուժի մեջ պետք է մտնեն օգոստոսին, կզրկեն օրինական ներգաղթյալներին հաշմանդամության նպաստ եւ մթերային կտրոններ ստանալու իրավունքից:

«Ազգի» կողմից: Ըստ մեզ հասած հավաստի տեղեկությունների, Կալիֆոռնիայի նահանգապետը խոստացել է ԱՄՆ-ի ամենահարուստ Կալիֆոռնիա նահանգի միջոցների հաշվին պահպանել այդ նահանգում բնակվող օրինական ներգաղթյալներին տրվող սոցիալական օգնությունները, եթե նույնիսկ դրանք վերացվեն երկրով մեկ:

Թուրքիայի ՆԳ նախարարը պնդում է. Օջալանը հայկական ծագում ունի

Ինչպես հայտնում է Պոլսի «Ժամանակ» օրաթերթը մարտի 28-ի համարում, Թուրքիայի ներքին գործերի նախարար Մերալ Աքշեները իր ելույթով բավականին մտահոգություն է պատճառել Ստամբուլի հայկական համայնքին: Աքշեները, ելույթ ունենալով Ստամբուլի Քաղըքյան թաղամասում ոստիկանատան նորակառույց շենքի բացման առթիվ, պնդել է, որ Քրդստանի աշխատավորական կուսակցության PKK-ի ղեկավար Աբդուլլահ Օջալանը ծագումով հայ է: Այնուհետեւ նա ավելացրել է. «Հայից ծնված այդ անձնավորությունը կարծում է, թե կկարողանա մասնատել Թուրքիան: Սակայն նա չարաչար սխալվում է, որովհետեւ Թուրքիային նույնիսկ մեծ տերությունները չեն կարողացել ծնկի բերել: Դա չի հաջողվի նաեւ մի խումբ հրոսակների»:

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

ԻՄԱՑԵՔ ԵՎ ԿԻՐԱՌԵՔ ՁԵՐ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

ԴԻՄԵՔ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ (ՇՄԻՊՀԿ)

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ-ՈՒՐԲԱԹ օրերին՝ ժամը 10.00-16.00

Հասցե՝ Երեւան, Կորյունի փ. 8, 3-րդ հարկ, բն. 8

Հեռախոս՝ 56-13-86

Խմբագրությունը ցավակցություն է հայտնում իր աշխատակից Հենրիկ Հարությունյանին զոհանցի ՎԱՐՅԱ ԱՂԱՅԱՆԻ մահվան կապակցությամբ, ցավակցելով նաեւ հանգուցյալի մյուս հարազատներին:

Հոգեհանգիստը մարտի 29-ին, ժամը 17-ին, հուղարկավորությունը մարտի 30-ին, ժամը 14-ին:

ԿԵՐԱՄԻԿԱ մասնագիտացված խանութը առաջարկում է

իտալական, իսպանական, թուրքական արտադրության հատակի, պատերի եւ արտաքին երեսպատման կերամիկական սալիկների լավագույն տեսականի:

Լավագույն որակ, մատչելի գներ:

Հասցեն՝ Չարենցի 7, հեռ. 58-63-58, ֆաքս 55-74-34

AIAX

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ

Ամեն երկուշաբթի տուրիստական ուղեւորություն

ՀԱԼԵՊ-ԲԵՅՐՈՒԹ

հաճելի ճամփորդություն, շահավետ առեւտուր արեւելյան հարուստ շուկայում

Երկու շաբաթը մեկ անգամ կանոնավոր ուղիղ չվերթ

ԵՐԵՎԱՆ-ԼԱՌՆԱԿԱ (ԿԻՊՐՈՍ)

Հրաշալի Միջերկրական ծովափ

Բարձրակարգ հյուրանոցներ բոլոր հարմարություններով

Ապրիլի 23-ից մայիսի 9-ը կազմակերպվում է տուրիստական ուղեւորություն

ՀԵՔԻԱԹԱՅԻՆ ԲՐԱԶԻԼԻԱ

4 աստղանի հյուրանոց, սնունդը օրը մեկ անգամ

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ ապրիլի 7-ը:

Կազմակերպվում է ավիատոմսերի վաճառք ԱՊՀ եւ բոլոր ուղղություններով:

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 538845, 531573

Լոտոհոլ

վիճակախաղի 13 խաղարկության արդյունքները ըստ տարբերակների

1	2	3	4	5
7	25	14	6	18

«ԼՈՏՈՀՈԼԸ» ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՁԵԶ

Լենինգրադյան 48, ստորգետնյա կրպակներ, հեռ. 39-11-23, 39-14-81

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռ.՝ 58-18-41, 52-30-56

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

կոլեկցիոն մետաղադրամներ (մինչեւ 1930 թ.), թղթադրամներ (մինչեւ 1940 թ.), հին կրծքանշաններ եւ հայկական մեդալներ:

Հեռ.՝ 22-58-23, աշխատանքա-

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:

ՀԵՌ.՝ 25-11-87, 58-18-41

Բարձրորակ մասնագետը ՊԱՐԱՊՈՒՄ Է անգլերեն: Վարձավճարը մատչելի:

Հեռ.՝ 567418

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ ննջասենյակ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտ (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

1997 թ. ապրիլի 1-ից

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Հայբեռիություն» կոնցեռն ՓԲԸ գրանցված Մյասնիկյանի շրջանում:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 մ, ավտոտնակով: Չայկա Քոչար 23 (Նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան: Երեւան-23, Արշակունյաց 2: Գրանցման թիվ 65: Դասիչ 69149: Պատվեր 548: Տպաքանակը՝ 3000: Ստորագրված է տպագրության՝ 28. 03. 1997: Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@